

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till ändring av den privata sektorns arbetspensionslagstiftning och av lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att den privata sektorns arbetspensionslagstiftning och vissa lagar gällande lantbruket som har samband med den ändras så att lagarna börjar motsvara den reviderade förmynderskapslagstiftningen, i samband med vilken även lagen om förvaltningsförfarande och förvaltningsprocesslagen ändrades. Enligt propositionen skall talan för den som ärendet gäller inom arbetspensionssystemet och vid sökande av ändring i huvudsak bestämmas enligt samma principer som vid förvaltningsförfarande och förvaltningsrättslig lagskipning i allmänhet. Även de bestämmelser som gäller utbetalning av pension ändras så att de börjar motsvara den nya förmynderskapslagstiftningen. Pension skall sökas av och betalas till personen i fråga, om inte hans handlingsbehörighet är begränsad i detta avseende eller om inte annat bestäms någon annanstans i lag. Pension eller annan förmån till den som inte fyllt 15 år och barnpension till en minderårig som fyllt 15 år betalas till hans intressebevakare. En minderårigs intressebevakare är i allmänhet hans föräldrar.

I propositionen föreslås också att gränsen för pension som betalas ut som ett engångsbelopp höjs till det dubbla jämfört med nu läget.

I propositionen föreslås också ändringar i de bestämmelser som gäller utbetalning av pension till någon annan instans än pensionstagaren eller dennes intressebevakare. Folk-

pensionsanstalten ges regressrätt till arbetspension när den har betalat ut folkpension till ett för stort belopp för samma tid för vilken det genom ett lagakraftvunnet beslut beviljats arbetspension vars belopp rättas retroaktivt så att det blir större än tidigare. Pension skall däremot inte längre betalas till ett organ som avses i socialvårdslagen för att användas för vården av pensionstagaren eller av den i vars uppehälle pensionstagaren är skyldig att delta. Då kan för pensionstagaren förordnas en intressebevakare i enlighet med lagen om förmyndarverksamhet. I övrigt är de ändringar som föreslås i de aktuella bestämmelserna av teknisk natur.

Bestämmelserna om retroaktiv försäkring i lagen om pension för företagare och lagen om pension för lantbruksföretagare föreslås bli ändrade på så sätt att det skall vara möjligt att ta upp försäkring retroaktivt endast för det löpande kalenderåret och de tre närmast föregående kalenderåren, oberoende om det är fråga om tvångsförsäkring eller om företagaren själv tar upp försäkring för sent. Samtidigt förtydligas bestämmelserna om påförande av förhöjning vid försummad försäkringsskyldighet i tekniskt hänseende, och i lagen om pension för lantbruksföretagare slopas den särskilda samordningsgrunden som onödig.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2000.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Behandlingen av pensionsärenden och utbetalningen av pension

Bestämmelser om de principer som skall iaktas vid behandlingen av pensions- och andra förmånsärenden finns i 10 c § lagen om pension för arbetstagare (395/1961, APL). I 1 mom. sägs att när en pensionsanstalt eller pensionsskyddscentralen behandlar ärenden som gäller skyldigheten att anordna pensionsskydd, pensionsansökan, pensionsrätt, pensionsbelopp och utbetalning av pension samt återkrav och därmed jämförbara ärenden som avses i denna lag skall den som ärendet gäller beredas möjlighet att bli hörd i ärendet, om detta för bevakandet av hans intresse är uppenbart nödvändigt. I övrigt iaktas vid behandlingen i tillämpliga delar de principer som uttrycks i 4, 6, 9—11, 16, 21, 23 och 24 § lagen om förvaltningsförfarande.

Bestämmelser om utbetalning av pension och andra förmåner finns också i 4 n § 4 mom. samt 19 a, 19 b och 19 c § APL.

I 4 n § 4 mom. APL sägs att får en arbetstagare utöver rehabiliteringspenningen lön för samma tid, skall den del av rehabiliteringspenningen som svarar mot lönebeloppet betalas till arbetsgivaren.

Enligt 19 a § 1 mom. APL får pension inte utan pensionsanstaltens samtycke överföras på någon annan och ett avtal som avser pantsättning av pension är ogiltigt. Enligt bestämmelsen får begravningsbidrag och annan kostnadsersättning som betalas enligt denna lag inte mätas ut.

I 2 mom. bestäms om utbetalning av pension till det organ som avses i 6 § 1 mom. socialvårdslagen (710/1982) för att användas för vården av pensionstagaren eller av den i vars uppehälle pensionstagaren är skyldig att delta. I momentet bestäms också att utkomststöd som betalats i förskott får indrivras från pension som betalas retroaktivt för samma tid.

I 3—6 mom. bestäms om utbetalning

av pension till kommunen för tiden för anstalts-, institutions- eller familjevård, om utbetalning av retroaktivt beviljad pension till arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten för att ersätta arbetslöshetsdagpenning och arbetsmarknadsstöd som betalats för samma tid samt om utbetalning av retroaktiv pension till folkpensionsanstalten om den har beviljat pension till ett för stort belopp av den orsaken att arbetspension beviljas retroaktivt till följd av besvär.

I 19 b § APL bestäms om ansökan om och utbetalning av pensionsförmåner. I 1 mom. sägs att är en pensionsökande yngre än 18 år eller är han på grund av sjukdom eller av annan orsak oförmögen att själv ansöka om pension och saknar han förmyndare eller för ändamålet tillförordnad god man, kan en av pensionsanstalten godkänd nära anhörig eller annan person som huvudsakligen har hand om honom, i egenskap av intressebevakare föra hans talan i ärenden som gäller pension enligt denna lag. En pensionsökande som har fyllt 15 år kan dock ensam föra talan i ett pensionsärende som gäller pension vilken han intjänat genom eget arbete. Likaså kan han bestämma om sådan pension som han intjänat genom eget arbete, om inte något annat följer av denna lag.

Enligt 2 mom. kan pensionsanstalten under ovan nämnda förutsättningar också betala ut pension åt en nära anhörig till pensionstagaren eller åt en annan person.

Enligt 3 mom. kan familjepension beviljas för viss tid, om utredning om förmånslåtarens död inte kan företes, men det är sannolikt att förmånslåtare är död.

Enligt 4 mom. kan pensionen betalas ut som ett engångsbelopp, om pensionsbeloppet före samordning understiger det belopp som anges i lagen. Enligt 1999 års indexnivå är beloppet 32,89 mk i månaden.

Efterlevandepension kan dock inte betalas ut som ett engångsbelopp, om den på grund av samordning stannar under det angivna beloppet.

Enligt 19 c § APL betalas invalidpension som skall betalas ut retroaktivt till arbetsgi-

varen, om denne samtidigt har betalat arbetstagaren lön för sjukdomstiden, likväl högst till det belopp som utbetalts i lön.

Enligt 21 § 3 mom. APL gäller vad 19 b § stadgar beträffande ansökan om pension på motsvarande sätt vid sökande av ändring i en pensionsanstalts, pensionskyddscentralens eller pensionsnämndens beslut.

Hänvisningar till ovan nämnda bestämmelser i APL finns i 13 a § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962, KAPL), 19 § 1 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969, LFöPL) och 17 § 1 mom. lagen om pension för företagare (468/1969, FöPL). Bestämmelser som motsvarar APL:s bestämmelser finns i 21 §, 22 § 3 mom. och 28 b § 1 mom., 40 §, 59 § 3 mom. och 63 § lagen om sjömanspensioner (72/1956).

Aven i speciallagarna för lantbruket finns hänvisningar till ovan nämnda bestämmelser i APL. I 24 § 1 mom. lagen om avträdelsepension (16/1974) hänvisas till 10 c § samt till 19 a, 19 b och 19 c § APL, i 43 § 1 mom. lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/1990) hänvisas till 10 c och 19 a § samt till 19 b § 1 och 2 mom. APL, i 37 § 1 mom. lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare (1330/1992) hänvisas till 10 c och 19 a § samt till 19 b § 1 och 2 mom. APL och i 40 § 1 mom. lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare hänvisas 19 a § och 19 b § 1 och 2 mom. APL.

Enligt 20 § 2 mom. APL och 9 § 1 mom. lagen om försäkringsdomstolen (14/1958) tillämpas vid behandlingen av besvärärenden som gäller den privata sektorns pensioner förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms särskilt.

Arbetspensionslagstiftningens gällande bestämmelser om talan för den som ansöker om eller får pension och om dennes handlingsbehörighet avviker från de principer som genomfördes i samband med reformen av förmyndarskapslagstiftningen. Lagen om förmyndarverksamhet (442/1999) träder i kraft den 1 december 1999. Inom ramen för reformen av förmyndarskapslagstiftningen träder samtidigt i kraft de ändringar (447/1999) i lagen om förvaltningsförfarande (598/1982) genom vilka lagens 16 § ändrades och till lagen fogades nya 16 a och 16 b §, och de ändringar (446/1999) i förvaltningsprocesslagen (586/1996) genom vilka lagens 17 §, 18 § 2 mom., 19 § och 20 §

1 mom. ändrades och till lagen fogades nya 18 a § och 19 a §.

1.2. Retroaktiv försäkring enligt FöPL och LFöPL samt förhöjning vid försummad försäkringsskyldighet

Bestämmelser om retroaktivt upptagande av försäkring för företagare ingår i 2 § 2 mom. och 12 § 3 mom. FöPL. En företagare vars företagsverksamhet, som omfattas av FöPL, fortgår längre än fyra månader är skyldig att ta upp försäkring enligt FöPL inom sex månader efter att den företagarverksamhet som omfattas av FöPL börjat. Pensionskyddscentralen övervakar att denna försäkringsskyldighet fullgörs. Vid försummelse uppmanar pensionskyddscentralen företagaren att avhjälpa sin försummelse inom en utsatt skälig tid. Om en företagare som försummat sin försäkringsskyldighet tar upp försäkring själv, antingen på eget initiativ eller på anmodan av pensionskyddscentralen, fastställs arbetsinkomsten från det att företagarverksamheten började, retroaktivt dock för högst det löpande kalenderåret och de fem närmast föregående kalenderåren.

Om företagaren inte ens på anmodan av pensionskyddscentralen upptar försäkring enligt FöPL, upptar pensionskyddscentralen en försäkring för företagaren på dennes bekostnad i något pensionsförsäkringsbolag. I samband med en sådan tvångsförsäkring får arbetsinkomsten enligt 12 § 3 mom. inte fastställas retroaktivt för längre tid än för det löpande kalenderåret och de två närmast föregående kalenderåren. På företagarens anmälan kan pensionsanstalten dock fastställa arbetsinkomsten för ytterligare tre kalenderår bakåt. Försäkringen träder då i kraft för dessa tre år endast om företagaren betalar den försäkringspremie som på grundval av arbetsinkomsten fastställs för denna tid inom sex månader efter det att beslutet om fastställande av arbetsinkomsten meddelats.

En bestämmelse om förhöjning av försäkringspremien för tiden för försummelsen av försäkringsskyldigheten ingår i 12 § 1 mom. FöPL. Pensionsanstalten kan höja försäkringspremien för tiden för försummelsen till högst dubbelt belopp. Närmare anvisningar om påförande av förhöjning ges av pensionskyddscentralen. Enligt pensionskyddscentralens anvisningar är förhöjningen till följd av att försäkring upptas för sent i regel 10 % av försäkringspremien för försummel-

setiden. Vid tvångsförsäkring är förhöjningen i regel 30 %.

Bestämmelser om upptagande av försäkring retroaktivt för lantbruksföretagare ingår i 3 § 2 mom. och 12 § 3 mom. LFöPL. Att lantbruksföretagarna fullgör sin försäkringskyldighet övervakas av lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, som vid försummelse uppmanar lantbruksföretagaren att ta upp den försäkring som lagen förutsätter. Om en företagare som försummat sin försäkringskyldighet själv tar upp en försäkring enligt LFöPL antingen på eget initiativ eller på anmodan av pensionsanstalten, tas försäkringen från det att LFöPL-verksamheten började. Med stöd av 3 § 2 mom. LFöPL är det dock inte möjligt att uppta försäkring retroaktivt för längre tid än högst för det löpande kalenderåret och de fem närmast föregående kalenderåren.

Om lantbruksföretagaren inte ens på anmodan avhjälpes sin försummelse, fastställer lantbruksföretagarnas pensionsanstalt arbetsinkomsten på grundval av utredning som den anskaffat eller, om sådan saknas, enligt uppskattning och uppbär försäkringspremien. Om upptagande av försäkring retroaktivt i dylika tvångsförsäkringssituationer bestäms i 12 § 3 mom. LFöPL. Enligt det får pensionsanstalten inte fastställa arbetsinkomsten retroaktivt för längre tid än för det löpande kalenderåret och de två närmast föregående kalenderåren. På lantbruksföretagarens anmälan kan pensionsanstalten dock fastställa arbetsinkomsten även för de tre kalenderår som föregår ovan nämnda kalenderår. Försäkringen träder i kraft för dessa tre år endast om lantbruksföretagaren betalar den försäkringspremie som på grundval av arbetsinkomsten fastställts för denna tid inom sex månader efter det att beslutet om fastställande av arbetsinkomsten meddelats.

I 12 § 1 mom. LFöPL sägs att om företagaren har försummat sin skyldighet att uppta försäkring, kan pensionsanstalten höja försäkringspremien till högst dubbelt belopp för tiden för försummelsen.

1.3. Särskild samordningsgrund för lantbruksföretagare

Enligt 19 § 3 mom. LFöPL används vid samordning av LFöPL-pension som samordningsgrund en LFöPL-årsarbetsinkomst på minst 6 000 mk (1970 års indexnivå), om den pensionsgrundande lön som beräknats

enligt de fastställda arbetsinkomsterna är mindre än så. Enligt 1999 års indexnivå är beloppet 56 893,40 mk.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1. Revideringen av förmynderskapslagstiftningen

Syftet med revideringen av förmynderskapslagstiftningen har varit att utveckla alternativ till omyndigförklaring. Avsikten är att inte någons rätt att bestämma om sina angelägenheter begränsas mer än vad som är nödvändigt för att skydda hans intressen. Åtgärder för att ordna en intressebevakare vidtas endast när det är nödvändigt med beaktande av vederbörande persons intressen.

I den nya förmynderskapslagstiftningen har de begrepp som används inom förmynderskapsrätten ändrats så att de inte i onödan stämplar människor som behöver intressebevakartjänster. Benämningarna förmyndare och god man samt det finska begreppet "holhottava" (ommyndig) slopas. I stället införs benämningarna intressebevakare och huvudman.

Enligt den nya lagen om förmyndarverksamhet är intressebevakare för en minderårig (under 18 år) i regel den minderåriges vårdnadshavare. En intressebevakare kan utses till stöd för en myndig person, när personen i fråga själv förstår att han behöver intressebevakning och godkänner att en viss person blir hans intressebevakare. I dessa fall bevarar den myndiga personen sin behörighet att även själv bestämma om sina egna angelägenheter.

Om man kan förutse att huvudmannen trots att det utsetts en intressebevakare för honom kommer att skada sina intressen genom rättshandlingar, kan hans handlingsbehörighet begränsas. Begränsningen skall anpassas till huvudmannens behov av skydd så att begränsningen är så lindrig som möjligt. Begränsningens innehåll fastställs genom domstolens beslut. Begränsningen kan antingen gälla personens rättshandlingsförmåga eller hans eller hennes behörighet att råda över viss egendom. Då kan det bestämmas att huvudmannen endast tillsammans med intressebevakaren kan förfoga över viss egendom eller genomföra vissa rättshandlingar. Domstolen kan också bestämma att huvudmannen själv helt saknar behörighet

att genomföra vissa rättshandlingar eller förfoga över viss egendom, varvid endast intressebevakaren ensam är behörig att agera i dessa frågor. Trots begränsningen bevarar huvudmannen förfoganderätt över annan egendom, och huvudmannen är också behörig att företa sådana rättshandlingar som begränsningen inte gäller.

Om begränsningen av handlingsfriheten inte räcker till för att trygga huvudmannens intressen, kan domstolen omyndigförklara honom. Enligt lagen om förmyndarverksamhet är också minderåriga personer omyndiga. Deras ekonomiska och andra angelägenheter oftast sköts av en intressebevakare.

2.2. Talan i pensionsförsäkringsärenden

I samband med reformen av förmynderskapslagstiftningen ändrades även omyndigas talan och skyldigheten att höra dem vid förvaltningsförfarande genom att 16 § lagen om förvaltningsförfarande ändrades och till lagen fogades nya 16 a och 16 b §. Även förvaltningsprocesslagen ändrades på motsvarande sätt.

Syftet med denna proposition är att förenhetliga bestämmelserna i arbetspensionslagarna och de speciallagar gällande lantbruket som har samband med dem så att de i huvudsak motsvarar de principer som genomfördes i fråga om förvaltningsförfarande och förvaltningsrättslig lagskipning i samband med reformen av förmynderskapslagstiftningen. De gäller behandlingen av arbetspensionsförsäkringsärenden vid pensionsanstalterna och sökande av ändring i dessa ärenden. Vid utbetalningen av förmåner iaktas lagen om förmyndarverksamhet, om inte något annat bestäms.

Enligt 16 § 1 mom. lagen om förvaltningsförfarande förs talan på en omyndig persons vägnar av intressebevakaren, vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare. Enligt 2 mom. har en omyndig person dock rätt att ensam föra talan i ett ärende som gäller inkomst eller förmögenhet som den omyndige har rätt att råda över. Enligt 3 mom. för dessutom en omyndig person som har fyllt 18 år själv sin talan i ärenden som gäller hans eller hennes person, om den omyndige kan förstå sakens betydelse. En minderårig som har fyllt 15 år och hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare har rätt att var för sig föra talan i en sak som gäller den minderåriges

person eller personliga fördel eller rättighet.

Enligt 25 § 1 mom. lagen om förmyndarverksamhet har en omyndig rätt att förfoga över vad som han eller hon under omyndigheten har förvärvat genom eget arbete. Rätten sträcker sig också till egendom som har kommit stället för sådan egendom. I 2 mom. sägs att om den omyndige utövar sin rätt på ett sätt som klart står i strid med hans eller hennes intressen eller om en sådan risk uppenbart föreligger, kan intressebevakaren överta förvaltningen av egendom som avses i 1 mom. till den del det är nödvändigt för att skydda den omyndiges intressen. Om åtgärden gäller den omyndiges arbetsinkomst skall förmyndarmyndighetens samtycke inhämtas.

Enligt 16 a § 1 mom. lagen om förvaltningsförfarande skall en intressebevakare som har förordnats för en myndig vid sidan av huvudmannen självständigt föra tala i ärenden som hör till hans uppdrag. Om intressebevakaren och huvudmannen därvid är av olika åsikt blir huvudmannens ståndpunkt avgörande, om han eller hon kan förstå sakens betydelse. I 2 mom. sägs att om huvudmannens handlingsbehörighet har begränsats på ett annat sätt än genom omyndigförklaring skall intressebevakaren ensam föra huvudmannens talan i ärenden som huvudmannen inte har rätt att fatta beslut i. Intressebevakaren och huvudmannen för dock gemensamt talan i ärenden som de tillsammans skall besluta om.

I 16 b § lagen om förvaltningsförfarande bestäms om hörande av intressebevakaren och huvudmannen. I den sägs att när intressebevakaren för talan skall huvudmannen höras och när huvudmannen för talan skall intressebevakaren höras, om detta är nödvändigt med hänsyn till huvudmannens fördel eller för att saken skall kunna utredas.

I denna proposition föreslås att det till 10 c § 1 mom. APL fogas hänvisningar till ovan nämnda 16 a och 16 b § lagen om förvaltningsförfarande. I övrigt ändras inte 10 c § 1 mom. APL. På detta sätt iaktas vid behandlingen av den privata sektorns pensionsförsäkringsärenden i huvudsak samma principer som inom den övriga förvaltningen och samma bestämmelser gäller för den privata sektorns hela pensionssystem. Den skyldighet att höra den som ärendet gäller som redan för närvarande ingår i 10 c § 1 mom. APL bibehålls emellertid. Således skall inom den privata sektorns pensionssys-

tem den som ärendet gäller beredas tillfälle att bli hörd i ärendet, om det är uppenbart nödvändigt för bevakandet av hans intresse. Denna skyldighet att höra den som ärendet gäller är något lindrigare än skyldigheten i 15 § lagen om förvaltningsförfarande. I övrigt bestäms hörandet av huvudmannen och intressebevakaren i enlighet med 16 b § lagen om förvaltningsförfarande. I bestämmelsen inskrivs också till skillnad från bestämmelserna i lagen om förvaltningsförfarande att talan för den som inte har fyllt 15 år förs i andra ärenden än sådana som gäller hans person av hans intressebevakare. Sålunda för intressebevakaren talan för den som inte har fyllt 15 år även när det är fråga om en förmån som baserar sig på den omyndiges eget arbete.

Vid behandlingen av den privata sektorns pensionsärenden vid pensionsanstalterna bibehålls dessutom principen i gällande 19 b § 1 mom. APL om möjlighet för en av pensionsanstalten godkänd nära anhörig eller någon annan som har haft hand om personen i fråga att agera på dennes vägnar i förmånsärenden som kräver brådskande åtgärder när personen i fråga saknar intressebevakare och inte själv på grund av ålder, sjukdom, en skada eller någon annan orsak förmår göra det. Härigenom vill man säkerställa att personen i fråga inte förorsakas rättsförluster därför att ingen intressebevakare förordnats. Även i detta fall skall den som ärendet gäller beredas tillfälle att bli hörd, om detta är uppenbart nödvändigt för bevakandet av hans intresse.

I övrigt bestäms vem som skall föra talan, den som ärendet gäller eller hans intressebevakare, när ett förmånsärende anhängiggörs och behandlas vid pensionsanstalten i enlighet med 16 och 16 a § lagen om förvaltningsförfarande.

Sålunda skall den som är myndig även i fortsättningen i regel ansöka om den privata sektorns arbetspensionsförmåner själv. Om en intressebevakare har förordnats för en myndig person utan att dennes handlingsbehörighet har begränsats, kan såväl han själv som intressebevakaren ansöka om pension. De har parallell behörighet vid ansökan om pension. Om personen i fråga har omyndigförklarats eller hans behörighet har begränsats i fråga om skötseln av ekonomiska angelägenheter, ansöker intressebevakaren om förmånen.

En arbetspensionsförmån som grundar sig

på arbetsinkomst som förvärvats under omyndigheten skall betraktas som sådan egendom som den omyndige har exklusiv rätt att förfoga över och föra talan i fråga om. Sålunda, när det är fråga om en pensionsförmån som grundar sig på den omyndiges eget arbete, för den som ärendet gäller själv talan vid anhängiggörandet och behandlingen av förmånsärendet.

En minderårig som har fyllt 15 år och hans vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare har rätt att var för sig föra talan i en sak som gäller den minderåriges person eller personliga fördel eller rättighet. Familjepensions barnpension är inte en sådan personlig fördel eller rättighet. En 15 år fylld minderåriges intressebevakare ansöker alltså om och för även i övrigt ensam talan i ett ärende som gäller barnpension. Beträffande den som inte har fyllt 15 år för hans intressebevakare alltid talan i fråga om förmånen. För en person under 15 år i ärenden som gäller hans eller hennes person förs talan av sin vårdnadshavare eller av annan laglig företrädare.

En omyndig person som har fyllt 18 år för själv ensam sin talan i en sak som gäller hans eller hennes person, om den omyndige kan förstå sakens betydelse.

I regeringens proposition med förslag till ny förmynderskapslagstiftning (RP 146/1998 rp) nämns som exempel på ärenden som gäller en omyndigs person ansökan om pass och identitetskort, ansökan eller meddelande om namnändring samt samtycke till medicinska åtgärder. Sålunda är även pensionsanstaltens begäran om ytterligare läkarundersökning en sådan sak som gäller den omyndiges person.

Enligt 20 § 2 mom. i APL och 9 § 1 mom. lagen om försäkringsdomstolen tillämpas vid behandlingen av ärenden i pensionsnämnden och försäkringsdomstolen förvaltningsprocesslagen, om inte något annat bestäms särskilt. Förvaltningsprocesslagens bestämmelser om talan och hörande ändrades i samband med reformen av förmynderskapslagstiftningen.

Enligt gällande 21 § 3 mom. APL gäller vad 19 b § APL stadgar på motsvarande sätt vid sökande av ändring i en pensionsanstalts, pensionsskyddscentralens eller pensionsnämndens beslut. I 19 b § 1 mom., som hänvisningen i 21 § 3 mom. APL i själva verket avser, bestäms om talan vid behandlingen av ett förmånsärende vid pensionsan-

stalten. Där bestäms också om rätt för en nära anhörig till personen i fråga eller någon annan som huvudsakligen har hand om honom att föra talan.

Vid behandlingen av ärenden vid pensionsanstalten och besvärinstanser borde även i fortsättningen iaktas så enhetliga principer som möjligt i fråga om talan och hörande. Av denna anledning föreslås att det i 21 § 3 mom. APL hänvisas till de två första meningarna i 10 c § 1 mom. APL, där det i enlighet med vad som föreslås i propositionen bestäms om hur talan och hörande i allmänhet definieras vid behandlingen av förmåner i pensionsanstalten. I 21 § 3 mom. APL utelämnas samtidigt den nuvarande hänvisningen till 19 b § 1 mom. APL. I enlighet med vad som föreslås i propositionen bestäms i 19 b § 1 mom. APL endast om specialsituationer då en nära anhörig till personen i fråga eller någon annan som huvudsakligen har haft hand om honom med avvikelse från 10 c § 1 mom. APL kan för talan på hans vägnar. Det är inte skäl att utvidga denna i 19 b § 1 mom. APL föreslagna avvikande rätt att föra talan som är avsedd att vara tillfällig till sökandet av ändring. Vid sökande av ändring förs talan av antingen den som ärendet gäller själv eller hans intressebevakare i enlighet med 10 c § 1 mom. och 20 § 2 mom. APL samt 9 § 1 mom. lagen om försäkringsdomstolen.

2.3. Utbetalning av en förmån till förmånstagaren eller hans intressebevakare

Om utbetalningen av pensionsförmåner bestäms särskilt i 19 b § 2 mom. APL. Enligt det föreslagna lagrummet betalas en förmån till den förmånstagare till vilken den har beviljats, om inte hans handlingsbehörighet är begränsad i detta avseende eller om inte något annat bestäms i lag. På motsvarande sätt betalas förmånen till intressebevakaren, om en intressebevakare har förordnats för förmånstagarens ekonomiska angelägenheter så att hans handlingsbehörighet är begränsad i detta avseende. En förmån till den som inte har fyllt 15 år betalas dock till hans intressebevakare.

Det föreslagna lagrummet följer i huvudsak principerna i 25 § lagen om förmyndarverksamhet. Pension betalas i regel till pensionstagaren själv. Om pensionstagaren har omyndigförklarats eller hans handlingsbehör-

ighet annars begränsats i fråga om skötseln av ekonomiska angelägenheter, betalas pensionen till intressebevakaren. Inom den privata sektorns arbetspensionssystem anser man, liksom hittills, att arbetspension som grundar sig på förvärvsarbete som en minderårig som fyllt 15 år själv har utfört är sådan egendom som avses i 25 § 2 mom. lagen om förmyndarverksamhet. Sålunda skall sådan pension betalas ut till en minderårig som har fyllt 15 år. Barnpension enligt arbetspensionssystemet betraktas inte som sådan egendom och därför betalas den till den minderåriges intressebevakare eller med dennes samtycke till den minderårige själv.

2.4. Engångsbelopp

Pensionsanstalten kan betala ut pensionen som ett engångsbelopp, om pensionen före samordning underskrider ett i lagen angivet belopp. Detta belopp är enligt 1999 års indexnivå 32,89 mk i månaden. Eftersom kostnaderna för skötseln av månatlig utbetalning av små pensioner ofta överstiger pensionsbeloppet, föreslås att det belopp som berättigar till engångsbetalning höjs till det dubbla. Det nya beloppet är 65,77 mk i månaden enligt 1999 års indexnivå. En månadspension som är mindre än så kan betalas som ett engångsbelopp.

Enligt de nuvarande bestämmelserna kan familjepension inte betalas som ett engångsbelopp, om den stannar under nämnda belopp på grund av samordning eller pensionsjämkning. Därför har det efter den familjepensionsreform som genomfördes den 1 juli 1990 i betalningsregistren samlats uppskattningsvis hundratals efterlevandepensioner vilkas belopp efter samordning har stannat under nämnda belopp. Kostnaderna för skötseln av dessa pensioner blir större än själv pensionerna. Sålunda föreslås i propositionen att även en familjepension som efter samordning eller pensionsjämkning stannar under gränsen för engångsbetalning skall kunna betalas som ett engångsbelopp.

Efter de föreslagna ändringarna är det högsta möjliga engångsbeloppet av ålderspension för den som är 65 år 10 234,89 mk enligt 1999 års indexnivå. Det högsta möjliga engångsbeloppet till en 17-årig efterlevande vore 15 419,40 mk enligt 1999 års indexnivå.

I propositionen föreslås dessutom att även barnpension skall kunna betalas som ett

engångsbelopp i vissa specialsituationer. På grundval av rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen (socialtrygghetsförordningen) har barnet i vissa situationer rätt till familjepension endast från den stat där barnet bor. Om förmånslåtare har intjänat familjepensionsrätt även i en annan medlemsstat, är denna medlemsstat skyldig att betala skillanden mellan de där intjänade barnförmånerna och de barnförmåner som bosättningsstaten betalar. Dylåka förmånsskillnader blir ofta mycket små och kostnaderna för skötseln av dem blir oftast större än själva förmånen. Därför föreslås att även en dylik förmånsskillnad skall kunna betalas som ett engångsbelopp om den understiger det föreslagna beloppet.

2.5. Utbetalning av pension till någon annan instans än pensionstagaren eller hans intressebevakare

I gällande 4 n § 4 mom. samt i 19 a och 19 c § APL finns bestämmelser om när en förmån kan betalas till någon annan instans än förmånstagaren eller hans intressebevakare. Det föreslås att dessa bestämmelser ändras, med beaktande även av de ändringar som inträffat i annan lagstiftning, och att de samlas i 19 c §. Ändringarna i bestämmelserna är i första hand av teknisk natur, med undantag av förslaget om utvidgad regressrätt för folkpensionsanstalten och inskränkt regressrätt för det organ som avses i 6 § 1 mom. socialvårdslagen (710/1982).

När ändringsansökan är anhängig i fråga om pension eller ersättning som skall beaktas som inkomst när det gäller folkpension, kan folkpensionsanstalten med stöd av 45 § 2 mom. folkpensionslagen (347/1956) utbetala folkpensionen på grundval av ett tillfälligt beslut. Om arbetspension eller annan ersättning beviljas retroaktivt till följd av ändringsansökan, har folkpensionsanstalten rätt att driva in den folkpension som betalats till ett för stort belopp från den pension eller ersättning som skall utges retroaktivt. Om detta bestäms för närvarande även i 19 a § 5 mom. APL. Denna regressrätt gäller endast de fall där arbetspensionen beviljas eller justeras retroaktivt till följd av ändringsansökan eller självrättelse i anslutning därtill.

Arbetspensionsanstalterna rättar och justerar arbetspensionerna retroaktivt. Folkpen-

sionsanstalten har inte regressrätt till arbetspension, om arbetspensionen höjs retroaktivt annat än i samband med besvär. Sålunda föreligger ingen regressrätt, om arbetspensionens belopp ändras till följd av en i 21 d § 2 mom. APL avsedd rättelse av ett lagkraftvunnet beslut till den försäkrades fördel eller när t.ex. delinvalidpension ändras till full pension. Om folkpensionen i ett dylikt fall har betalats till ett för stort belopp, bär folkpensionsanstalten upp den folkpension som betalats utan grund hos den försäkrade. Förfarandet är tungt i administrativt hänseende och återkrav och eventuell utmätning till följd därav är inte trevligt för pensionstagaren.

Av denna anledning föreslås att arbetspensionsanstalten på begäran av folkpensionsanstalten skall kunna betala en retroaktivt förhöjd arbetspensionsdel direkt till folkpensionsanstalten, om den har utbetalt folkpension till ett för stort belopp för samma tid. Förfarandet skall gälla förhöjd arbetspension. När pension beviljas genom självrättelse skall bestämmelsen inte tillämpas. Förfarandet underlättar och förenklar indrivningen av överbetalda belopp och är också bekymmersfritt för pensionstagaren och det har ingen inverkan på hans framtida utkomst. För att regressförfarandet inte skall tillämpas på alldeles små retroaktiva rättelser, skall arbetspensionsanstalten inte prövningsrätt i fråga om regressyrkanden.

Det föreslås att regressrätten för det organ som avses i 6 § 1 mom. socialvårdslagen, om vilken för närvarande bestäms i den första meningen i 19 a § 2 mom. APL, skall upphävas. Om pensionstagaren inte förmår sköta sina ärenden i de situationer som avses i lagrummet, kan för honom i enlighet med lagen om förmyndarverksamhet förordnas en intressebevakare som sköter hans ekonomiska angelägenheter. Detta kan anses vara tillräckligt för att garantera att pensionstagarens pension används korrekt för vården av pensionstagaren själv och av den i vars uppehälle pensionstagaren är skyldig att delta.

2.6. Retroaktiv försäkring enligt FöPL och LFöPL och försummad försäkringsskyldighet

Syftet med såväl LFöPL och FöPL är att företagaren skall vara försäkrad hela den tid han bedriver företagverksamhet enligt des-

sa lagar. Skyldigheten att uppta försäkring retroaktivt för den tid då företagareverksamheten bedrivits är dock begränsad till högst det löpande kalenderåret och de fem eller två närmast föregående kalenderåren. En företagare som har försummat sin försäkringsskyldighet för tiden före dessa år har förverkat sin rätt till pension enligt FöPL och LFöPL.

Enligt de gällande bestämmelserna är det antal år för vilka företagaren kan försäkras retroaktivt beroende av om företagaren tar upp försäkring på eget initiativ eller om han tvångsförsäkras. En företagare som på eget initiativ försöker avhjälpa den försummade försäkringsskyldigheten genom att själv ta upp försäkring är skyldig att ta upp försäkring för det löpande året och de fem närmast föregående kalenderåren. Däremot kan en företagare som tvångsförsäkras försäkras retroaktivt för det löpande året och högst för de två närmast föregående kalenderåren. Ett system där maximitiden för retroaktiv försäkring varierar i olika situationer är oklart. Det försätter företagarna i olikvärdig ställning och det kan inte betraktas som ändamålsenligt att en företagare som på eget initiativ, om än för sent, tar upp försäkring försätts i en svårare ekonomisk ställning än en företagare som tvångsförsäkras.

Skyldigheten att uppta försäkring retroaktivt gällde tidigare även i tvångsförsäkringssituationer högst det löpande kalenderåret och de fem närmast föregående kalenderåren. Denna tid förkortades till de nu gällande två åren genom de ändringar av FöPL och LFöPL (1002/1997 och 1003/1997) som trädde i kraft den 1 januari 1998. Bakgrunden till ändringen var den att den försäkringspremie jämte eventuella förhöjningar och dröjsmålsräntor som förorsakades av tvångsförsäkringen i praktiken hade visat sig vara övermäktigt stor för flera tvångsförsäkrade företagare. Syftet med ändringen var att minska beloppet av retroaktiva premier som ofta förblev obetalda. Samtidigt ville man emellertid ge de företagare som har ekonomiska möjligheter en chans att, om de så vill, ta upp försäkring även för de tre kalenderår som närmast föregick de tvångsförsäkrade åren. För att försäkringen skall träda i kraft för denna tid förutsätts dock att företagaren betalar den försäkringspremie som på grundval av arbetsinkomsten fastställts för denna tid inom sex månader efter det att beslutet om fastställande av arbetsinkomsten

meddelats. I praktiken har inga företagare utnyttjat denna möjlighet.

Fem års retroaktiv försäkringspremie jämte eventuella förhöjningar utgör en stor ekonomisk belastning för företagarna. Den gällande lagen har också förorsakat situationer där en företagare som kommit för att ta försäkring för sent, men på eget initiativ, har konstaterat att det är ett bättre alternativ att vänta på pensionskyddscentralens tvångsförsäkring för att undvika retroaktiv försäkring och försäkringspremie för längre tid.

Den två år långa retroaktiva försäkringstid som ansluter sig till tvångsförsäkring har åter visat sig vara för kort med tanke på övervakningen. Med tanke på övervakningen vore idealsituationen den att skyldigheten att uppta försäkring retroaktivt skulle gälla en så lång tid att man under den hinner identifiera och tvångsförsäkra de företagare som försummat att uppta försäkring. Då fås försäkringen i kraft från det att företagareverksamheten började och företagaren intjänar pension för hela tiden.

För skyldigheten att uppta försäkring retroaktivt föreslås en enda maximitid som tillämpas både i tvångsförsäkringssituationer och då företagaren tar upp försäkring på eget initiativ. Eftersom en fem år lång retroaktiv försäkringstid är för lång på grund av de ekonomiska påföljder som drabbar företagaren och den två år långa retroaktiva försäkringstid som tillämpas i samband med tvångsförsäkring åter är för kort med tanke på övervakningen, föreslås att maximitiden för skyldigheten att uppta försäkring retroaktivt skall vara det löpande kalenderåret och de tre närmast föregående åren.

Om förhöjning av försäkringspremien på grund av försummad försäkringsskyldighet bestäms i 12 § 1 mom. i gällande FöPL och i 12 § 1 mom. LFöPL. I båda lagrummen bestäms i övrigt om tvångsförsäkring.

Försummelsebestämmelsens placering i samband med bestämmelserna om tvångsförsäkring har i synnerhet för FöPL:s del förorsakat oklarhet om huruvida försummelseförhöjningen alls gäller de situationer då företagaren själv avhjälpes sin försummelse genom att uppta försäkring för sent.

Före den lagändring (1002/1997) som trädde i kraft den 1 januari 1998 fanns bestämmelsen om förhöjning vid försummelse som ett separat 12 § 2 mom. i FöPL. I samband med den aktuella lagändringen flyttades bestämmelsen till 12 § 1 mom. och sam-

tidigt blev det pensionsanstaltens uppgift att påföra försummelseförhöjning. Avsikten var inte att ändra bestämmelsens innehåll så att försummelseförhöjningen skulle gälla endast tvångsförsäkringssituationer. Eftersom bestämmelsen om försummelseförhöjning nu kan ge en felaktig bild på grund av sin placering, föreslås att bestämmelsen om försummelseförhöjning i såväl FöPL som LFöPL flyttas till ett eget moment. På detta sätt kan det klart utläsas av lagen att bestämmelsen skall tillämpas både på försummelser av försäkringsskyldigheten som avhjälpas genom tvångsförsäkring och på försummelser som avhjälpas genom att företagen tar upp försäkring på eget initiativ. Samtidigt föreslås att 12 § FöPL och LFöPL görs mera lättläst genom att momenten om tvångsförsäkring flyttas till paragrafens början och bestämmelserna om försummelseförhöjning, dröjsmålsränta till följd av att betalningen av försäkringspremien försummas samt indrivning av försäkringspremien och obetalda försäkringspremiers inverkan på pensionen till paragrafens slut.

2.7. Särskild samordningsgrund för lantbruksföretagare

Den särskilda samordningsgrunden har funnits med i LFöPL ända sedan lagen trädde i kraft. Den kom till för att trygga nivån på LFöPL-pensionen för lantbrukare och andra sådana lantbruksföretagare som hade liten LFöPL-arbetsinkomst. När LFöPL trädde i kraft beräknades samordningsgränsen genom att man tog 60 % av samordningsgrunden och minskade detta med ett belopp som motsvarade den genomsnittliga folkpensionen för mottagarna av folkpensionens stöddel, dock högst 30 % av samordningsgrunden. Utan en särskild samordningsgrund skulle det efter samordning inte ha funnits någon LFöPL-pension alls att betala ut till lantbruksföretagare med liten LFöPL-arbetsinkomst eller så skulle deras LFöPL-pension ha blivit oskäligt liten.

Den andra orsaken till en särskild samordningsgrund i LFöPL var att bestämmelsen i 8 § 3 mom. APL, enligt vilken samtidiga arbetsinkomster och pensionsgrundande löner räknades samman vid fastställandet av samordningsgrunden, när LFöPL trädde i kraft inte gällde arbete som omfattades KAPL. Sålunda höjde samtidigt KAPL-arbete, som ofta förekom bland lantbruksföreta-

gare, inte samordningsgrunden. Inte heller arbete som omfattades av SjöPL hade denna inverkan.

8 § 2 mom. APL, som gäller samordning av arbetspension, ändrades den 1 juli 1975 (749/1974) så att folkpensionen inte längre sänkte samordningsgrunden för småinkomstagare. Folkpensionen påverkade samordningsgränsen endast i de fall där samordningsgrunden översteg 586 mk i månaden (1975 års indexnivå). I dessa fall minskades samordningsgrunden med 6 % av den överskjutande delen, dock högst med beloppet av folkpensionens grunddel. I och med denna lagändring försvann det viktigaste skälet till en särskild samordningsgrund enligt LFöPL.

Vid ingången av juli 1981 trädde ändringar (257/1981 och 258/1981) av 5 § KAPL och 8 § 3 mom. APL i kraft. I dessa bestämdes att vid fastställandet av samordningsgrunden kunde genomsnittet per månad av de under ifrågavarande kalenderår i arbete enligt KAPL uppburna lönerna läggas till månadsförtjänsten av ett parallellt arbets- eller tjänsteförhållande eller parallell företagsverksamhet. Metoden var ett alternativ till användningen av medellönen enligt KAPL som samordningsgrund. Motsvarande ändring kom att gälla även inkomster av sjömanstjänstgöring från den 1 april 1983 genom en ändring av 8 § 4 mom. APL och 27 § SjöPL (235/1983 och 236/1983).

Genom den lagändring (560/1993) som trädde i kraft vid ingången av 1994 slopades de medellöner som använts vid samordning enligt KAPL. Genom den ändring (1495/1995) av 8 § 2 mom. APL som trädde i kraft vid ingången av 1996 slopades slutligen även folkpensionsavdraget helt och hållet i samordningsbestämmelserna.

Efter den ovan nämnda ändringarna finns det inte längre skäl till någon särskild samordningsgrund enligt LFöPL. En särskild samordningsgrund ger några lantbruksföretagare en ogrundad förmån. Det syns tydligt när en lantbruksföretagare får en pension på 30—40 % på grund av olycksfalls- eller trafikförsäkring. En sådan ersättning borde dras av från LFöPL-pensionen eftersom den i praktiken baserar sig på samma arbetsinkomst som LFöPL-pensionen. På grund av den särskilda samordningsgrunden görs avdraget emellertid inte, utan det kan hända att lantbruksföretagaren för samma tid får full ersättning enligt lagen om olycks-

fallsförsäkring eller trafikförsäkringslagen och full eller nästan full LFöPL-pension.

3. Propositionens ekonomiska verkningar och andra verkningar

3.1. Behandlingen av pensionsförsäkringsärenden och utbetalningen av pension

De förslag till ändringar som gäller behandlingen av pensionsförsäkringsärenden och utbetalningen av pension har inga statsfinansiella verkningar. Förslaget att upphäva första meningen i 19 a § 2 mom. APL torde göra att flera intressebevakare förordnas. Intressebevakarens arvode betalas av huvudmannens medel. Eftersom de föreslagna ändringarna i huvudsak baserar sig på den nya förmyndarskapslagstiftningen har de nästan samma inverkan på de enskilda medborgarnas ställning som lagen om förmyndarverksamhet. Målet med dessa ändringar är att en myndig persons handlingsbehörighet skall begränsas endast i den mån det är nödvändigt för att skydda hans intressen. Sålunda ökar reformen de enskilda medborgarnas rätt att själva bestämma om sina egna angelägenheter när de är i behov av intressebevakning endast i något avseende.

3.2. Engångsbelopp

Höjningen av det belopp som kan betalas ut som ett engångsbelopp har inga statsfinansiella verkningar. Den föreslagna ändringar minskar dock de administrativa kostnader som åsmakas pensionsanstalterna av skötseln av små månadspensioner.

3.3. Retroaktiv försäkring enligt FöPL och LFöPL och vid försummad försäkringsskyldighet

De föreslagna ändringarna har inga statsfinansiella verkningar.

3.4. Särskild samordningsgrund för lantbruksföretagare

I början av 1999 var ungefär 119 000 personer försäkrade enligt LFöPL. För ungefär 45 % av dessa understiger arbetsinkomsten minimiinkomsten för samordning. Den särskilda samordningsgrunden höjer pensionerna i fall där den LFöPL-försäkrade har ett

parallellt APL-, StPL- eller KTAPL-arbetsförhållanden som ger över 60 % pension. Dessutom höjer den pensionerna i situationer där korta APL- och KAPL-arbeten som är parallella med LFöPL-arbetsinkomsten på grund av de låga inkomsterna inte inverkar på samordningsgrunden enligt LFöPL. Den föreslagna lagändringen kan till denna del uppskattas minska pensionsutgiften enligt och statsandelen för LFöPL med ca 0,2 milj. mk det första året. Den femte året skulle minskningen vara ungefär 1 milj. mk om året och det tionde året ungefär 2 milj. mk om året.

I de fall då en LFöPL-pensionstagare för samma tid får pension enligt lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (1026/1981), minskar slopandet av den särskilda samordningsgränsen enligt LFöPL utgiften för LFöPL med ungefär 0,4 milj. mk i fråga om nya pensioner som beviljas under ett år. Den minskande LFöPL-utgiften höjer emellertid finansieringsandelarna enligt lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare med ett belopp som motsvarar LFöPL-andelen, så inverkan på statens kostnader vore noll. Även i det fall att de minskande LFöPL-pensionerna anses höja folkpensionerna, vore nettoeffekten för staten noll, eftersom ändringen inverkar på folkpensionsanstaltens andel av lantbruksföretagarnas olycksfallsförsäkring.

4. Beredningen av propositionen

De föreslagna ändringarna har beretts som tjänsteuppdrag av social- och hälsovårdsministeriet. I beredningen har deltagit även pensionskyddscentralen och sjömanspensionskassan samt lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. I samband med beredningen har man hört Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund, Servicearbetsgivarna, Finlands Fackförbunds Centralorganisation, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC och AKAVA.

Största delen av de ändringar som föreslås i propositionen har behandlats av pensionskyddscentralens styrelse och de har godkänts där.

Samtidigt med denna proposition har vid social- och hälsovårdsministeriet beretts förslag till de ändringar som den nya förmyndarskapslagstiftningen förorsakar i lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948) och i de förmånslagar vilkas verkställighet omhänder-

has av folkpensionsanstalten. I dessa regeringspropositioner har man i fråga om de ändringar som föranleds av den nya lagen om förmyndarverksamhet försökt få de föreslagna ändringarna att motsvara varandra inom alla dessa förmånssystem om inte något annat föranleds av särskilda skäl.

Angående upphävandet av den särskilda samordningsgrunden för lantbruksföretagare har utlåtanden begärts av Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter och lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. Enligt utlåtandena kan den föreslagna ändringen genomföras.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Riksdagen behandlar som bäst regeringens proposition med förslag till ändringar i pensionslagstiftningen i syfte att senarelägga pensionering och främja fortsatt medverkan i arbetslivet (RP 93/1999 rd). I nämnda proposition föreslås att 13 a § KAPL ändras, som förslås bli ändrad även i denna proposition. I föreliggande förslag till 13 a § KAPL har den ändring som föreslås i nämnda proposition beaktats som om den redan vore godkänd och stadfäst.

Samtidigt med denna proposition har regeringen till riksdagen avlåtit en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring (RP /1999 rd), som innehåller de ändringar som den nya förmynderskapslagstiftningen föranleder i systemet med olycksfallsförsäkring. Samtidigt har regeringen till riksdagen även avlåtit en proposition med förslag till lag om ändring av folkpensionslagen, familjepensionslagen och vissa andra lagar (RP /1999). Propositionen innehåller de ändringar som den nya förmynderskapslagstiftningen föranleder i folkpensions- och familjepensionssystemet. Likaså innehåller den samma ändringar som denna proposition angående utvidgad regressrätt inom folkpensionssystemet vilka baserar sig på försäkrings- och pensionsanstaltarnas självvårdelse.

Till den del som RP /1999 rd innehåller förslag om upphävande av 44 § folkpensionslagen (347/1956; FPL) har Finlands Kommunförbund avgett utlåtande om saken. Kommunförbundet anser i sitt utlåtande att man borde avhålla sig från att upphäva 44 § FPL. I denna proposition föreslås att den första meningen i 19 a § 2 mom. APL upphävs, vilken i huvudsak motsvarar 44 § FPL.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Lagen om pension för arbetstagare

4 b §. Till paragrafen fogas ett nytt 5 mom. till vilket den nuvarande bestämmelsen i 19 b § 3 mom. om betalning av familjepension för viss tid innan det råder fullständig klarhet om förmånslåtarens död flyttas med oförändrat innehåll.

4 n §. En bestämmelse som motsvarar 4 mom. överförs till 19 c § 1 mom. och samtidigt upphävs 4 mom. som onödigt.

10 c §. Till 1 mom. fogas hänvisningar till 16 a och 16 b § lagen om förvaltningsförfarande. Dessutom inskrivs i bestämmelsen en särskild begränsning gällande förande av talan för den som inte har fyllt 15 år. Talan för en person som inte har fyllt 15 år förs av intressebevakaren även när det är fråga om en förmån som grundar sig på personens eget arbete.

19 a §. Paragrafens nuvarande 1 mom. flyttas med förändrad ordalydelse till 19 b § 3 mom. och paragrafens övriga bestämmelser, med undantag för den första meningen i 2 mom., flyttas till 19 c §, där det redan nu finns bestämmelser om utbetalning av pension. I de bestämmelser som flyttas till 19 c § görs samtidigt vissa ändringar i ordalydelsen och andra ändringar av teknisk natur.

I och med den nya förmynderskapslagstiftningen är bestämmelsen i den första meningen i 2 mom. inte längre nödvändig, eftersom pensionstagarens handlingsbehörighet i de situationer som avses i bestämmelsen kan begränsas och en intressebevakare förordnas för honom som sköter hans ekonomiska angelägenheter. På detta sätt kan man i tillräcklig mån trygga att pensionen används för vården av pensionstagaren och av den i vars uppehälle pensionstagaren är skyldig att delta.

Sålunda upphävs 19 a § som onödig.

19 b §. I 1 mom. bibehålls med förändrad ordalydelse bestämmelsen om möjlighet för en av pensionsanstalten godkänd nära anhörig eller någon annan som har hand om personen i fråga att föra hans talan i situationer där personen i fråga kan förorsakas rättsförluster därför att han på grund av ålder, en skada, sjukdom eller någon annan orsak inte förmår agera på så sätt i ett förmånsärende att hans rättighet enligt denna lag inte äventyras. Med stöd av bestämmelsen kan en sådan nära anhörig eller annan företrädare agera på förmånstagarens vägnar i ärenden som förutsätter brådskande åtgärder. Om förmånstagarens oförmåga att sköta sina ärenden varar längre, kan hans förmånsärenden skötas endast av en intressebevakare enligt lagen om förmyndarverksamhet. Samtidigt slopas den sista meningen i 1 mom. som onödig, eftersom talan för en minderårig som fyllt 15 år bestäms med stöd av 10 c § 1 mom. och hans bestämmanderätt med stöd av det föreslagna 2 mom. i denna paragraf.

I 2 mom. intas en bestämmelse om utbetalning av förmåner. Enligt bestämmelsen betalas en förmån till den till vilken den har beviljats, om inte något annat bestäms i lag. I lagen om pension för arbetstagare och på andra ställen i lagstiftningen finns bl.a. ett flertal bestämmelser om utbetalning av pension till sekundära socialförsäkringssystem på grundval av regressrätt. Vid utbetalningen av en förmån till en omyndig förmånstagare eller till en förmånstagare vars handlingsbehörighet i ekonomiska angelägenheter är begränsad iakttas i tillämpliga delar lagen om förmyndarverksamhet. En förmån som beviljats till den som är under 15 år betalas dock till intressebevakaren även när den grundar sig på arbete som utförts under omyndigheten. På grund av detta lagrum blir nuvarande 2 mom. onödigt.

Till 3 mom. flyttas bestämmelserna i nuvarande 19 a § 1 mom. om förbud mot överföring och pantsättning av pension och om förbud mot utmätning av begravningsbidrag och kostnadsersättningar. Samtidigt flyttas nuvarande 3 mom. till 4 b § 5 mom.

I 4—6 mom. intas de bestämmelser om betalning av pensionen som ett engångsbelopp som nu finns i 4 mom. Samtidigt höjs gränsen för den månadspension som berättigar till engångsbetalning till det dubbla. Familjepension kan betalas som ett engångsbe-

lopp även när den stannar under gränsen på grund av samordning eller pensionsjämkning. Samtidigt tillfogas en bestämmelse med stöd av vilken som ett engångsbelopp kan betalas även en barnpension som betalas från Finland i form av en förmånsskillnad enligt socialtrygghetsförordningen, om pensionen understiger gränsen för pension som betalas som ett engångsbelopp. Gränsen är fem mk enligt 1966 års indexnivå och 65,77 mk enligt 1999 års indexnivå.

19 c §. Paragrafen innehåller bestämmelser om när en pensionsförmån kan betalas till någon annan än pensionstagaren själv eller hans intressebevakare.

I 1 mom. ingår den bestämmelse som redan finns i paragrafen om rätt för arbetsgivaren att få pension retroaktivt för den tid för vilken arbetsgivaren har betalat ut lön för sjukdomstiden, i övrigt med oförändrat innehåll men till samma sammanhang flyttas även bestämmelsen i nuvarande 4 n § 4 mom. om utbetalning av rehabiliteringspenning till arbetsgivaren.

Till 2 mom. flyttas bestämmelserna i nuvarande 19 a § 4 mom. om arbetslöshetskassans och folkpensionsanstaltens rätt till retroaktivt beviljad pension för den tid för vilken de har betalt arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd till pensionstagaren. Till 2 mom. fogas dessutom att arbetslöshetskassan och folkpensionsanstalten har regressrätt till pension inte bara i fråga om arbetslöshetsdagpenning och arbetsmarknadsstöd utan också i fråga om utbildningsstöd och utbildningsdagpenning enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990) och lagen om stödjande av arbetslösas frivilliga studier (1402/1997) som riktar sig till samma tid som retroaktivt beviljad pension. Denna regressrätt tillkommer folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassan redan på grundval av lagarna i fråga, men för tydlighetens skull föreslås bestämmelser om saken även i APL.

Till 3 mom. flyttas bestämmelsen i nuvarande 19 a § 5 mom. om folkpensionsanstaltens rätt till retroaktivt beviljad arbetspension på grundval av folkpension som den utbetalt. Folkpensionsanstalten har haft regressrätt till arbetspension, om arbetspension på grund av besvär beviljas retroaktivt och folkpensionsanstalten för samma tid har utbetalt folkpension till ett för stort belopp. Folkpensionsanstalten föreslås få regressrätt till arbetspension även i situationer där ar-

betspensionsanstalten rättar arbetspensionens belopp retroaktivt så att det blir större än tidigare enligt det självrättelseförfarande som föreskrivs i 21 d § 2 mom. APL. Regressrätten gäller också situationer där pensionsbeloppet annars justeras så att det blir större än tidigare, t.ex. när delinvalidpension ändras till full invalidpension. Enligt den föreslagna bestämmelsen kan arbetspensionsanstalten betala skillnaden mellan den rättade arbetspensionen och den tidigare arbetspensionen direkt till folkpensionsanstalten i den mån den motsvarar den pension som folkpensionsanstalten betalt till ett för stort belopp. En retroaktiv förhöjning kan lämnas obetald t.ex. om beloppet är ringa.

Till 4 mom. flyttas bestämmelsen i den andra meningen i nuvarande 19 a § 2 mom. med ändrad ordalydelse. Sålunda, om en arbetstagare har fått utkomststöd i förskott mot pension som skall beviljas retroaktivt, betalas pension eller en del därav som skall betalas för samma tid på anhållan till det organ som avses i bestämmelsen för att ersätta redan lämnat utkomststöd.

Till 5 mom. flyttas bestämmelsen i nuvarande 19 a § 3 mom. i oförändrad form.

Till 6 mom. fogas för tydlighetens skull en bestämmelse som motsvarar 28 § lagen om studiestöd (65/1994) om folkpensionsanstaltens rätt till pension som beviljats retroaktivt. Enligt 6 § lagen om studiestöd beviljas studiestöd inte om studeranden får arbetspension. Delinvalidpension hindrar emellertid inte erhållandet av studiestöd. Enligt 28 § får folkpensionsanstalten uppbära studiestöd som betalats utan grund av den förmån som betalas retroaktivt, om en studerande har fått studiepenning, vuxenstudiepenning eller bostadstillägg för samma tid för vilken han retroaktivt beviljas arbetspension. Folkpensionsanstalten har alltså regressrätt till arbetspension.

Till 7 mom. flyttas i tillämpliga delar en bestämmelse som motsvarar nuvarande 19 a § 6 mom. om att i de fall som avses i 2—6 mom. förutsätter utbetalning av pensionen till de instanser som avses i bestämmelserna att meddelandet om utbetalning av pensionen har gjorts till pensionsanstalten i fråga minst två veckor före den dag då pensionen skall utbetalas. Till skillnad från nuläget förutsätts dylik meddelandeskyldighet även av arbetsgivaren i de situationer som avses i 1 mom.

21 §. Paragrafens 3 mom. ändras så även

vid sökande av ändring iaktas i fråga om talan för den som saken gäller och intressebevakaren och hörande av dem samma principer som vid pensionsanstalten genom att det hänvisas till de två första meningarna i 10 c § 1 mom. I övrigt iaktas vid sökande av ändring i tillämpliga delar förvaltningsprocesslagen. På grund av det system med intressebevakare som föreskrivs i lagen om förmyndarverksamhet är det inte längre nödvändigt att bibehålla rätt att föra talan för en i föreslaget till 19 b § 1 mom. avsedd nära anhörig eller någon annan som huvudsakligen har hand om personen i fråga i ärenden som gäller sökande av ändring i större utsträckning än vad förvaltningsprocesslagens nya bestämmelser förutsätter.

1.2. Lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden

13 a §. Hänvisningen till 19 a § APL slopas, eftersom det föreslås att nämnda bestämmelse i APL upphävs.

1.3. Lagen om sjömanspensioner

2 a §. Paragrafen är ny. I 1 mom. ingår en bestämmelse som motsvarar 10 c § 1 mom. APL om talan och hörande. I 2 mom. ingår en ny bestämmelse som i sak motsvarar 10 c § 2 mom. APL. För närvarande ingår bestämmelser som motsvarar 10 c § 1 mom. APL i 40 §. Eftersom dessa bestämmelser vad sakinnehållet beträffar passar bättre i början av lagen, flyttas bestämmelserna från 40 § till den föreslagna nya paragrafen. I 1 mom. görs samtidigt ändringar som motsvarar de föreslagna ändringarna i 10 c § 1 mom. APL.

21 §. Paragrafens bestämmelser motsvarar de nuvarande bestämmelser i 19 b § 1 och 2 mom. APL. I bestämmelserna görs ändringar som motsvarar de föreslagna ändringari APL och de flyttas till 28 b § 1 mom. sålunda upphävs paragrafen som onödigt.

22 §. En bestämmelse som motsvarar 3 mom. flyttas till 28 b § 4 mom. Sålunda upphävs 3 mom.

28 §. Hänvisningen i 10 mom. till 22 § 3 mom. rättas till en hänvisning till 28 b § 4 mom., dit den nuvarande bestämmelsen i 22 § 3 mom. föreslås bli flyttad.

28 b §. Paragrafen ändras så att sakinnehållet blir detsamma som i förslaget till 19 b § APL. En hänvisning gällande betalning av

pension som ett engångsbelopp föreslås i 4 mom. Samtidigt upphävs den gällande bestämmelsen om betalning i ett för allt i 22 § 3 mom. Samtidigt upphävs även bestämmelserna i gällande 63 § 1 mom. om överföring av pension och utmätning av begravningsbidrag och annan kostnadsersättning, vilka motsvaras av 3 mom.

28 c §. I lagen intas en ny 28 c §, som i sak motsvarar 19 c § APL med undantag för 1 mom. En bestämmelse som skulle motsvara 19 c § 1 mom. APL tas inte med i SjPL, eftersom enligt 28 § 1 mom. SjPL utgår pension inte för den tid för vilken arbetsgivaren är skyldig att betala lön.

40 §. Bestämmelserna flyttas med förändrad till den föreslagna 2 a § och paragrafen upphävs.

59 §. Paragrafens 3 mom. ändras så att det börjar motsvara förslaget till 21 § 3 mom. APL.

63 §. En bestämmelse som motsvarar 1 mom. flyttas till 28 b § 3 mom. Paragrafens 2 mom. blir onödigt på grund av intressevakningssystemet enligt lagen om förmyndarverksamhet. Sålunda upphävs paragrafen.

1.4. Lagen om pension för företagare

2 §. Tiden för retroaktiv försäkring i 2 mom. föreslås bli förkortad från nuvarande fem år till tre år. Försäkring kan alltså uppställas retroaktivt för det löpande året och de tre närmast föregående kalenderåren.

7 §. Hänvisningen i 4 mom. till 12 § 5 mom. ändras till en hänvisning till 12 § 6 mom., dit nuvarande 12 § 5 mom. flyttas.

12 §. Innehållet i 3 mom. föreslås bli ändrat så att i tvångsförsäkringssituationer fastställs arbetsinkomsten från det att företagarens verksamhet enligt FöPL började, men retroaktivt för högst det löpande kalenderåret och de tre närmast föregående kalenderåren. Samtidigt slopas möjligheten att på företagarens anmälan fastställa försäkringen retroaktivt för längre tid än så som onödig. Eftersom det samtidigt föreslås vissa tekniska ändringar i paragrafen, blir nuvarande 3 mom. nytt 2 mom. De tekniska ändringarna avser att förtydliga paragrafens ordalydelse. Bestämmelsen om försummelseförhöjning som påförs på grund av att försäkringsskyldigheten försumrats har visat sig vara placerad på ett vilseledande sätt när den finns i samband med bestämmelserna om tvångsförsäkring i 1 mom., och därför föreslås ett

separat 4 mom. om försummelseförhöjning. Av lagens ordalydelse framgår då klart att pensionsanstaltens möjlighet att påföra försummelseförhöjning inte är begränsad till tvångsförsäkringssituationer utan försummelseförhöjning kan också påföras när företagaren själv tar upp försäkring för sent. För att göra paragrafen mera läsbar överförs förutom nämnda 3 mom. det tidigare 4 mom. till nytt 3 mom., det tidigare 2 mom. blir nytt 5 mom. och det tidigare 5 mom. blir nytt 6 mom.

17 §. I 1 mom. slopas hänvisningen till 19 a § APL, som föreslås bli upphävd.

1.5. Lagen om pension för lantbruksföretagare

3 §. Tiden för retroaktiv försäkring i 2 mom. föreslås bli ändrad till det löpande kalenderåret och de tre närmast föregående kalenderåren.

8 i §. Hänvisningen i 1 mom. till 12 § 4 mom. ändras till en hänvisning till 12 § 5 mom., dit nuvarande 12 § 4 mom. flyttas.

12 §. I paragrafens innehåll föreslås samma ändringar som i 12 § FöPL. I tvångsförsäkringssituationer fastställs arbetsinkomsten från det att företagarens verksamhet enligt LFöPL började, men retroaktivt för högst det löpande kalenderåret och de tre närmast föregående kalenderåren. Samtidigt slopas möjligheten att på lantbruksföretagarens anmälan fastställa försäkringen retroaktivt för längre tid än så. Eftersom det samtidigt föreslås vissa tekniska ändringar i paragrafen, föreslås nuvarande 3 mom. bli nytt 2 mom. Bestämmelser om försummelseförhöjning föreslås i ett separat 3 mom. Samtidigt blir det tidigare 2 mom., som gäller försummad betalning av försäkringspremie, 4 mom. De tidigare 4 och 5 mom. blir 5 och 6 mom.

19 §. I 1 mom. slopas hänvisningen till 19 a § APL, som föreslås bli upphävd. I 3 mom. föreslås dessutom att den särskilda samordningsgrunden upphävs som onödig.

1.6. Speciallagarna gällande lantbruket

Hänvisningarna i 24 § 1 mom. lagen om avträdelsepension, 43 § 1 mom. lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare 37 § 1 mom. lagen om avträdelserersättning för lantbruksföretagare och 40 § 1 mom. lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare till bestämmelserna i APL

ändras i tillämpliga delar så att de börjar motsvara de ändringar som föreslås i APL.

2. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2000. Om en pensionstagares pension när lagen träder i kraft betalas till en förmyndare, vårdnadshavare eller god man eller någon annan person eller instans som godkänts av folkpensionsanstalten, fortsätter utbetalningen av pensionen till denna person eller instans tills pensionsanstalten har fått ett meddelande om någon annan intressebevakare eller instans som har rätt att lyfta pensionstagarens pension.

Den nya gränsen för engångsbelopp kan också tillämpas på pension som har börjat innan lagen har trätt i kraft. Likaså gäller

folkpensionsanstaltens regressrätt även pensioner som har börjat redan innan lagen har trätt i kraft och som rättas eller justeras efter ikraftträdandet.

2 § 2 mom. FöPL och 3 § 2 mom. LFöPL tillämpas på de försäkringar beträffande vilka ansökningarna har anhängiggjorts efter att lagen har trätt i kraft. 12 § 2 mom. FöPL tillämpas på de beslut om fastställande av arbetsinkomsten som meddelas på grundval av tvångsförsäkringsbeslut som pensionskyddscentralen meddelat efter att lagen har trätt i kraft. På motsvarande sätt tillämpas 12 § 2 mom. LFöPL på beslut som tvångsförsäkring som meddelats efter att lagen har trätt i kraft.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om pension för arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/1961) 4 n § 4 mom. och 19 a §,

dessa lagrum sådana de lyder, 4 n § 4 mom. i lag 1482/1995 och 19 a § i lagarna 1167/1996 och 1040/1998,

ändras 10 c § 1 mom., 19 b och 19 c § samt 21 § 3 mom.,

dessas lagrum sådana de lyder, 10 c § 1 mom., 19 c § och 21 § 3 mom. i lag 878/1994 samt 19 b § i sistnämnda lag och i lag 559/1993 och i nämnda lag 1482/1995, och

fogas till 4 b §, sådan den lyder i lagarna 274/1978 och 100/1990, ett nytt 5 mom. som följer:

4 b §

 Familjepension kan beviljas för viss tid, om utredning om förmånslåtarens död inte kan företas, men det är sannolikt att förmånslåtarens är död.

10 c §

När en pensionsanstalt eller pensionskyddscentralen behandlar ärenden som gäller skyldigheten att ordna pensionskydd, pensionsansökan, pensionsrätt, pensionsbelopp och utbetalning av pension samt åter-

krav och därmed jämförbara ärenden som avses i denna lag skall den som ärendet gäller beredas möjlighet att bli hörd i ärendet, om detta är uppenbart nödvändigt för bevakandet av hans intresse. Talan för den som inte har fyllt 15 år förs i andra ärenden än sådana som gäller hans person av hans intressebevakare. I övrigt iakttas vid behandlingen i tillämpliga delar de principer som uttrycks i 4, 6, 9 - 11, 16, 16 a, 16 b, 21, 23 och 24 § lagen om förvaltningsförfarande (598/1982).

19 b §

Om den person, vars förmån enligt denna lag det är fråga om, på grund av ålder, en skada, sjukdom eller av någon annan orsak är oförmögen att själv ansöka om förmånen eller att i övrigt sköta sina ärenden som gäller förmånen samt saknar personen i fråga intressebevakare, kan en av pensionsanstalten godkänd nära anhörig till personen eller någon annan som huvudsakligen har haft hand om personen på dennes vägnar föra talan i ärenden som gäller förmåner enligt denna lag.

En förmån enligt denna lag betalas till den förmånstagare till vilken den har beviljats, om inte något annat bestäms i lag. Angående betalning av en förmån till en omyndig eller till någon vars handlingsbehörighet är begränsad gäller i tillämpliga delar vad som bestäms i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999). En förmån till den som inte har fyllt 15 år betalas dock till hans intressebevakare.

En förmån enligt denna lag får inte utan pensionsanstaltens samtycke överföras på någon annan. Ett avtal som avser pantsättning av pension är ogiltigt. Begravningsbidrag och annan kostnadsersättning som betalas enligt denna lag får inte mätas ut.

Om beloppet av en ålderspension eller sådan full invalidpension, vars storlek inte har fastställts med tillämpning av 6 a §, före förrättandet av samordning som avses i 8 § understiger fem mark i månaden, kan pensionsanstalten betala ut pensionen som ett engångsbelopp. Som ett engångsbelopp kan pensionsanstalten likaså betala ut en familjepension eller en pension som understiger fem mark och som med stöd av rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen betalas från Finland till ett barn i form av skillnaden mellan de förmåner som barnet skulle ha rätt till från Finland och de förmåner som barnets bosättningsland har beviljat. Engångsbeloppet beräknas enligt grunder som fastställs av social- och hälsovårdsministeriet.

Den som fått engångsbetalning är därefter inte med anledning av samma pensionsfall berättigad till pension på grundval av de arbetsförhållanden som engångsbetalningen grundade sig på. Har för viss tid beviljad invalidpension utbetalts som ett engångsbelopp, kan pensionstagaren dock beviljas pen-

sion för den tid under vilken hans arbetsförmåga fortgår efter utgången av nämnda tid.

Det belopp som nämns i 4 mom. justeras årligen vid ingången av januari månad enligt det indextal som fastställs för tillämpning av första meningen i 9 § 2 mom.

19 c §

Har en pensionsanstalt beviljat en arbetstagare invalidpension eller rehabiliteringspenning retroaktivt och har arbetsgivaren för samma tid till honom utbetalt lön för sjukdomstiden, betalas pensionen eller rehabiliteringspenningen för denna tid på ansökan till arbetsgivaren, likväl högst till det belopp som utbetalts i lön för samma tid. Pensionen utbetalas inte till arbetsgivaren till den del den på grund av 4 d § 4 mom. skall utges till sjukförsäkringsfonden och pensionen eller rehabiliteringspenningen utbetalas inte heller till arbetsgivaren när arbetsgivaren med stöd av annan lag har fått ersättning för den lön som han utbetalt för sjukdomstiden.

Har en arbetstagare fått arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller arbetsmarknadsstöd enligt lagen om arbetsmarknadsstöd eller utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990) eller utbildningsdagpenning enligt lagen om stödande av arbetslösas frivilliga studier (1402/1997) för den tid för vilken honom beviljas pension retroaktivt, skall pensionsanstalten på yrkande av arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten utbetala den retroaktiva pensionen till arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten till den del pensionen motsvarar beloppet av arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsstöd, utbildningsstöd eller utbildningsdagpenning som har utbetalts för samma tid.

Har en arbetstagare tillfälligt fått av folkpensionsanstalten utbetald pension enligt 45 § 2 mom. folkpensionslagen för den tid, för vilken han på grund av besvär som avses i 21 § beviljas pension retroaktivt, skall pensionsanstalten utbetala den retroaktiva pensionen till folkpensionsanstalten till den del pensionen motsvarar beloppet av pension som pensionsanstalten utbetalt till ett för stort belopp för samma tid. Förfarandet kan vara detsamma, om arbetstagaren har fått pension enligt folkpensionslagen för den tid, för vilken pensionsanstalten i enlighet med 21 d § 2 mom. rättar eller i övrigt justerar

beloppet av beviljad pension.

Har en arbetstagare fått utkomststöd enligt 23 § lagen om utkomststöd (1412/1997) i förskott, betalas pension eller en del därav som beviljas retroaktivt för samma tid eller på anhållan av det organ som avses i 6 § 1 mom. socialvårdslagen (710/1982) till organet för att ersätta redan lämnat utkomststöd.

Har kommunen för en pensionsberättigad ordnat anstalts-, institutions- eller familjevård, skall pensionsanstalten, på yrkande av kommunen, till kommunen betala den pension som den pensionsberättigade har rätt till för den tid vården varar, för användning så som avses i 14 § lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992).

Har en arbetsgivare fått studiepenning, vuxenstudiepenning eller bostadstillägg enligt lagen om studiestöd (65/1994) för den tid för vilken han retroaktivt beviljas annan pension än delinvaldipension, skall pensionsanstalten på yrkande av folkpensionsanstalten utbetala den retroaktiva pensionen till folkpensionsanstalten till den del pensionen motsvarar beloppet av studiestöd som har utbetalts för samma tid.

I de fall som avses i 1—6 mom. utbetalas dock pensionen till arbetsgivaren, arbetslöshetskassan, folkpensionsanstalten, det organ som avses i 4 mom. eller kommunen endast under förutsättning att meddelandet om ut-

betalning av pensionen har gjorts till pensionsanstalten minst två veckor före den dag då pensionen skall utbetalas.

21 §

Vad som i de två första meningarna i 10 c § 1 mom. föreskrivs om talan för den som ärendet gäller och intressebevakaren och skyldigheten att höra dem gäller på motsvarande sätt vid sökande av ändring.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Om förmånen när denna lag träder i kraft betalas till en förmyndare, vårdnadshavare eller god man eller någon annan person som pensionsanstalten godkänt eller någon annan instans, fortsätter utbetalningen av förmånen till denna person eller instans tills folkpensionsanstalten har fått ett meddelande om någon annan intressebevakare som har rätt att lyfta förmånstagarens förmån.

Lagens 19 b § 4 mom. och 19 c § 3 mom. tillämpas också på pension som har börjat innan lagen träder i kraft.

Det marktbelopp som anges i 19 b § 4 mom. motsvarar det löneindextal som faststälts för 1966.

2.

Lag

om ändring av 13 a § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 9 februari 1962 om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962) 13 a §, sådan den lyder i lag /1999, som följer:

13 a §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller dessutom i tillämpliga delar 1 § 6 och 7 mom., 3 § 2 mom., 3 a §, 4 § 1 och 5 mom., 4 a § 2—6 mom., 4 b—4 d, 4 f—4 h och 4 j—4 n §, 5 § 4 och 6 mom., 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c och 12 §, 12 a § 4 och 5 mom., 13 a, 13 b

och 14 §, 15 § 2 mom. samt 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 b—19 d, 20, 21, 21 a—21 e, 22 och 23 § lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

3.

Lag

om ändring av lagen om sjömanspensioner

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 26 januari 1956 om sjömanspensioner (72/1956) 21 §, 22 § 3 mom. samt 40 och 63 §.

dessas lagrum sådana de lyder, 21 och 40 § i lag 880/1994, 22 § 3 mom. i lag 1346/1990 och 63 § delvis i lag 941/1988,

ändras 28 § 10 mom., 28 b § och 59 § 3 mom.,

dessas lagrum sådana de lyder, 28 § 10 mom. i lag 1745/1995, 28 b § i lag 1169/1996 och 59 § 3 mom. i nämnda lag 880/1994, och

fogas till lagen nya 2 a och 28 c § som följer:

2 a §

När pensionskassan behandlar ärenden som gäller skyldigheten att ordna pensionskydd, pensionsansökan, pensionsrätt, pensionsbelopp och utbetalning av pension samt återkrav och därmed jämförbara ärenden som avses i denna lag skall den som ärendet gäller beredas möjlighet att bli hörd i ärendet, om detta är uppenbart nödvändigt för bevakandet av hans intresse. Talan för den som inte har fyllt 15 år förs i andra ärenden än sådana som gäller hans person av hans intressebevakare. I övrigt iakttas vid behandlingen i tillämpliga delar de principer som uttrycks i 4, 6, 9—11, 16, 16 a, 16 b, 21, 23 och 24 § lagen om förvaltningsförfarande (598/1982).

Anställda och styrelsemedlemmar i pensionskassan kan dock, utan hinder av 10 § 1 mom. 4 och 5 punkten lagen om förvaltningsförfarande, behandla ärenden som avser arbetsgivare som har anordnat pensionskydd i pensionskassan eller arbetstagare i anställning hos en sådan arbetsgivare.

28 §

Utbetalas invaliditetspension enligt 28 b § 4 mom. som ett engångsbelopp, skall på pensionen inte tillämpas vad denna paragraf föreskriver.

28 b §

Om den person, vars förmån enligt denna lag det är fråga om, på grund av ålder, en skada, sjukdom eller av någon annan orsak är oförmögen att själv ansöka om förmånen eller att i övrigt sköta sina ärenden som gäller förmånen samt saknar personen i fråga en intressebevakare, kan en av pensionskas-

sans godkänd nära anhörig till personen eller någon annan som huvudsakligen har hand om personen, på dennes vägnar föra talan i ärenden som gäller förmåner enligt denna lag.

En förmån enligt denna lag betalas till den förmånstagare till vilken den har beviljats, om inte något annat bestäms i lag. Angående betalning av en förmån till en omyndig eller till någon vars handlingsbehörighet är begränsad gäller i tillämpliga delar vad som bestäms i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999). En förmån till den som inte har fyllt 15 år betalas dock till hans intressebevakare.

En förmån enligt denna lag får inte utan pensionsanstaltens samtycke överföras på någon annan. Ett avtal som avser pantsättning av pension är ogiltigt. Begravningsbidrag och annan kostnadsersättning som betalas enligt denna lag får inte mätas ut.

I fråga om betalning av pension enligt denna lag som ett engångsbelopp iakttas i tillämpliga delar vad som bestäms i 19 b § 4—6 mom. lagen om pension för arbetstagare.

28 c §

Har en arbetstagare fått arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller arbetsmarknadsstöd enligt lagen om arbetsmarknadsstöd eller utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990) eller utbildningsdagpenning enligt lagen om stödande av arbetslösa frivilliga studier (1402/1997) för den tid för vilken honom beviljas pension retroaktivt, skall pensionskassan på yrkande av arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten utbetala den retroaktiva pen-

sionen till arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten till den del pensionen motsvarar beloppet av arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsstöd, utbildningsstöd eller utbildningsdagpenning som har utbetalts för samma tid.

Har en arbetstagare tillfälligt fått av folkpensionsanstalten utbetald pension enligt 45 § 2 mom. folkpensionslagen för den tid, för vilken han på grund av besvär som avses i 59 § beviljas pension retroaktivt, skall pensionskassan utbetala den retroaktiva pensionen till folkpensionsanstalten till den del pensionen motsvarar beloppet av pension som pensionsanstalten utbetalt till ett för stort belopp för samma tid. Förfarandet kan vara detsamma, om arbetstagaren har fått pension enligt folkpensionslagen för den tid, för vilken pensionsanstalten i enlighet med 61 § 2 mom. rättar eller i övrigt justerar beloppet av beviljad pension.

Har en arbetstagare fått utkomststöd enligt 23 § lagen om utkomststöd (1412/1997) i förskott, betalas pension eller en del därav som beviljas retroaktivt för samma tid på anhållan av det organ som avses i 6 § 1 mom. socialvårdslagen (710/1982) till organet för att ersätta redan lämnat utkomststöd.

Har kommunen för en pensionsberättigad ordnat anstalts-, institutions- eller familjevård, skall pensionskassan, på yrkande av kommunen, till kommunen betala den pension som den pensionsberättigade har rätt till för den tid vården varar, för användning så som avses i 14 § lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992).

Har en arbetsgivare fått studiepenning, vuxenstudiepenning eller bostadstillägg enligt lagen om studiestöd (65/1994) för den

tid för vilken han retroaktivt beviljas annan pension än delinvaliditetspension, skall pensionskassan på yrkande av folkpensionsanstalten utbetala den retroaktiva pensionen till folkpensionsanstalten till den del pensionen motsvarar beloppet av studiestöd som har utbetalts för samma tid.

I de fall som avses i 1—5 mom. utbetalas dock pensionen till arbetslöshetskassan, folkpensionsanstalten, det organ som avses i 3 mom. eller kommunen endast under förutsättning att meddelandet om utbetalning av pensionen har gjorts till pensionskassan minst två veckor före den dag då pensionen skall utbetalas.

59 §

 Vad som i de två första meningarna i 2 a § 1 mom. föreskrivs om talan för den som ärendet gäller och intressebevakaren och skyldigheten att höra dem gäller på motsvarande sätt vid sökande av ändring.

 Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Om förmånen när denna lag träder i kraft betalas till en förmyndare, vårdnadshavare eller god man eller någon annan person som pensionskassan godkänt eller någon annan instans, fortsätter utbetalningen av förmånen till denna person eller instans tills pensionskassan har fått ett meddelande om någon annan intressebevakare som har rätt att lyfta förmånstagarens förmån.

Lagens 28 c § 2 mom. tillämpas också på pension som har börjat innan lagen träder i kraft.

4.

Lag

om ändring av lagen om pension för företagare

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för företagare (468/1969) 2 § 2 mom., 7 § 4 mom., 12 § och 17 § 1 mom., dessa lagrum sådana de lyder, 2 § 2 mom., 7 § 4 mom. och 12 § i lag 1002/1997 och 17 § 1 mom. i lag 225/1998, som följer:

2 §

I 1 mom. nämnd försäkring får upptas retroaktivt för det löpande kalenderåret och de tre närmast föregående kalenderåren. Försäkring får dock inte upptas efter företagarens död, om inte pensionskyddscentralen på ansökan av en delägare i dödsboet av särskilda skäl beslutar annat.

7 §

Den pensionsgrundande arbetsinkomsten erhålls genom att de fastställda och enligt 9 § lagen om pension för arbetstagare justerade arbetsinkomsternas sammanlagda belopp divideras med motsvarande tid. Om pensionsanstaltens rätt till försäkringspremie har förverkats enligt 12 § 6 mom., sänks den pensionsgrundande arbetsinkomsten för det kalenderår för vilket försäkringspremien har preskriberats med beaktande av de utestående försäkringspremierna enligt vad som bestäms närmare genom förordning. Har för företagaren fastställts arbetsinkomst för tiden efter det att han har fyllt 23 år, skall vid fastställandet av den pensionsgrundande arbetsinkomsten inte beaktas arbetsinkomsterna före nämnda ålder och inte heller motsvarande tid.

12 §

Har företagaren försummat att uppta försäkring enligt denna lag och avhjälpes han inte på anmodan försummelsen inom av pensionskyddscentralen utsatt skälig tid, upptar pensionskyddscentralen försäkring på företagarens vägnar (*tvångsförsäkring*). Pensionsanstalten fastställer härvid företagarens arbetsinkomst på grundval av anskaffad utredning eller, om sådan saknas, enligt uppskattning och uppbär försäkringspremien.

Vid försummelse som avses i 1 mom. fast-

ställs arbetsinkomsten från det att företagarens verksamhet enligt denna lag började. Arbetsinkomsten fastställs emellertid inte retroaktivt för längre tid än för det löpande kalenderåret och de tre närmast föregående kalenderåren. Har försäkringsskyldigheten försumrats för tid, som föregår denna tid, är rätten till pension enligt denna lag till denna del förverkad.

Om företagaren är tvångsförsäkrad, tillämpas inte 9 § 2 mom. på honom.

Pensionsanstalten kan höja försäkringspremien för en företagare som försummat sin försäkringsskyldighet till högst dubbelt belopp för tiden för försummelsen. Närmare anvisningar om påförande av förhöjning ges av pensionskyddscentralen.

Om företagaren försummat att betala försäkringspremien, har pensionsanstalten rätt att för dröjsmålstiden uppbära en årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen (633/1982).

Försäkringspremien skall uppbäras hos den betalningsskyldige senast inom de fem kalenderår som omedelbart följer efter det år under vilket den har påförts. I annat fall förverkas rätten till premien. Pensionstagarens utestående försäkringspremier kan dras av från pensionen enligt vad som närmare bestäms genom förordning.

17 §

Om inte något annat följer av denna lag gäller dessutom i tillämpliga delar 2 § 2 mom., 3 § 1 och 2 mom., 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §, 5 § 1 mom., 2 mom. 1 punkten, 3, 4 och 6 mom., 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10 och 10 c §, 11 § 1 och 2 mom., 12 § 1 mom. 5 punkten och 4 mom. samt 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 b—19 e, 20, 21, 21 a—21 e och 22 § lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Lagens 2 § 2 mom. tillämpas på försäkringar beträffande vilka ansökningarna anhängiggörs efter att lagen har trätt i kraft.

Lagens 12 § 2 mom. tillämpas på beslut

om fastställande av arbetsinkomst, vilket meddelas på grundval av ett beslut om tvångsförsäkring som pensionsskyddscentralen har meddelat efter att lagen har trätt i kraft.

5.

Lag

om ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/1969) 3 § 2 mom., 8 i § 1 mom., 12 § och 19 § 1 och 3 mom.,

dessa lagrum sådana de lyder, 3 § 2 mom. och 8 i § 1 mom. i lag 1003/1997 och 12 § i sistnämnda lag och i lag 913/1981 samt 19 § 1 mom. i lag 224/1998 och 3 mom. i lag 751/1974, som följer:

3 §

I 1 mom. nämnd försäkring får upptas retroaktivt för det löpande kalenderåret och de tre närmast föregående kalenderåren. Försäkring får inte upptas efter företagarens död, om inte lantbruksföretagarnas pensionsanstalt på ansökan av en delägare i dödsboet av särskilda skäl beslutar annat.

8 i §

Den pensionsgrundande arbetsinkomsten erhålls genom att de fastställda och enligt 9 § lagen om pension för arbetstagare justerade arbetsinkomsternas sammanlagda belopp divideras med motsvarande tid. Om pensionsantaltens rätt till försäkringspremie har förverkats enligt 12 § 5 mom., sänks den pensionsgrundande arbetsinkomsten för det kalenderår för vilket försäkringspremien har preskriberats med beaktande av de utestående försäkringspremierna enligt vad som bestäms närmare genom förordning.

12 §

Har lantbruksföretagaren försummat att uppta försäkring enligt denna lag och avhjälpes han inte på anmodan försummelsen in-

om av lantbruksföretagarnas pensionsanstalt utsatt skälig tid, fastställer pensionsanstalten arbetsinkomsten på grundval av utredning som den anskaffat eller, om sådan saknas, enligt uppskattning och uppbär försäkringspremien (*tvångsförsäkring*).

Vid försummelse som avses i 1 mom. fastställs arbetsinkomsten från det att lantbruksföretagarverksamheten enligt denna lag började. Arbetsinkomsten fastställs emellertid inte retroaktivt för längre tid än för det löpande kalenderåret och de tre närmast föregående kalenderåren. Har försäkringsskyldigheten försumrats för tid, som föregår denna tid, är rätten till pension enligt denna lag till denna del förverkad.

Pensionsanstalten kan höja försäkringspremien för en lantbruksföretagare som försummat sin försäkringsskyldighet till högst dubbelt belopp för tiden för försummelsen.

Om lantbruksföretagaren försummat att betala försäkringspremien, har pensionsanstalten rätt att för dröjsmålstiden uppbära en årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen (633/1982).

Försäkringspremien skall uppbäras hos den betalningsskyldige senast inom de fem kalenderår som omedelbart följer efter det år under vilket den har påförts. I annat fall förverkas rätten till premien. Från pensionen

kan i enlighet med vad som närmare bestäms genom förordning avdras pensionstagarens utestående försäkringspremier enligt denna lag och enligt lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (1026/1981).

Då lantbruksföretagare ansöker om ovan i 4 § 1 mom. avsedd befrielse från försäkringsskyldigheten eller i 15 § 1 mom. avsedd ändring, kan pensionsanstalten avbryta uppbörderna av försäkringspremie till dess ansökningsom befrielse eller ändring har behandlats. Då lantbruksföretagare ansöker om invalidpension kan pensionsanstalten likaså avbryta uppbörderna till dess ärendet avgjorts.

19 §

Om inte något annat följer av denna lag gäller dessutom i tillämpliga delar 2 § 2 mom., 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §, 5 § 1 mom., 2 mom. 1 punkten, 3, 4 och 6 mom., 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a och 10 c §, 11 § 1 och 2 mom., 12 § 1 mom. 5 punkten samt 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19,

19 b—19 e, 20, 21, 21 a—21 e och 22 § lagen om pension för arbetstagare.

 Vid tillämpningen av bestämmelserna i 8 § 1 och 5 mom. lagen om pension för arbetsgivare skall pension enligt denna lag likställas med pension enligt lagen om pension för arbetstagare och pensionsgrundande arbetsinkomst enligt denna lag beaktas vid valet av den i nämnda bestämmelser förutsatta högsta pensionsgrundande lönen.

 Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Lagens 3 § 2 mom. tillämpas på försäkringar beträffande vilka ansökningarna anhängiggörs efter att lagen har trätt i kraft.

Lagens 12 § 2 mom. tillämpas på beslut om tvångsförsäkring som meddelats efter ikraftträdandet.

Lagens 19 § 3 mom. tillämpas på pension där pensionsfallet har inträffat efter att denna lag har trätt i kraft.

6.

Lag

om ändring av 24 § lagen om avträdelsepension

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 4 januari 1974 om avträdelsepension (16/1974) 24 § 1 mom., sådant det lyder i lag 885/1994, som följer:

24 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller för avträdelsepension i tillämpliga delar dessutom 9, 10 c, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 b—19 d, 20, 21, 21 a—21 e och 22 § lagen om pension för arbetstagare samt

16—18 § och 19 § 4 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

 Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

7.

Lag

om ändring av 43 § lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 28 december 1990 om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/1990) 43 § 1 mom., sådant det lyder i lag 883/1994, som följer:

43 §
Om inte något annat följer av denna lag, gäller för generationsväxlingspension i tillämpliga delar dessutom 8 g, 9, 9 a och 10 c §, 12 § 1 mom. 5 punkten, 16 §, 17 § 2 och 3 mom., 17 a §, 18 § 2 och 3 mom., 19 b § 1—3 mom. samt 19 c § 2—7 mom., 19 d, 20, 21 och 21 a—21 e § lagen om

pension för arbetstagare samt 16 och 17 § och 19 § 5—7 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

8.

Lag

om ändring av 37 § lagen om avträdelsetersättning för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 18 december 1992 om avträdelsetersättning för lantbruksföretagare (1330/1992) 37 § 1 mom., sådant det lyder i lag 884/1994, som följer:

37 §
Om inte något annat följer av denna lag, gäller för avträdelsetersättning i tillämpliga delar dessutom 9, 9 a och 10 c §, 12 § 1 mom. 5 punkten, 16 §, 17 § 2 och 3 mom., 17 a §, 18 § 2 och 3 mom., 19 b § 1—3 mom. samt 19 c § 2—7 mom., 19 d, 20, 21

och 21 a—21 e § lagen om pension för arbetstagare samt 16—18 § och 19 § 5—7 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

9.

Lag**om ändring av 40 § lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 16 december 1994 om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994) 40 § 1 mom. som följer:

40 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller för avträdelsestödet i tillämpliga delar 8 g, 9, 9 a och 10 c §, 12 § 1 mom. 5 punkten, 16 §, 17 § 2 och 3 mom., 17 a §, 18 § 2 och 3 mom., 19 b § 1—3 mom. samt 19 c § 2—7 mom., 19 d, 20, 21 och

21 a—21 e § lagen om pension för arbetstagare samt 16—18 § och 19 § 5—7 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Helsingfors den 26 november 1999

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsovårdsminister *Maija Perho*

1.

Lag**om ändring av lagen om pension för arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut
 upphävs i lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/1961) 4 n § 4 mom. och 19 a §,
 dessa lagrum sådana de lyder, 4 n § 4 mom. i lag 1482/1995 och 19 a § i lagarna 1167/1996 och 1040/1998,
 ändras 10 c § 1 mom., 19 b och 19 c § samt 21 § 3 mom.,
 dessa lagrum sådana de lyder, 10 c § 1 mom., 19 c § och 21 § 3 mom. i lag 878/1994 samt 19 b § i sistnämnda lag och i lag 559/1993 och i nämnda lag 1482/1995, och
 fogas till 4 b §, sådan den lyder i lagarna 274/1978 och 100/1990, ett nytt 5 mom. som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

4 b §

Familjepension kan beviljas för viss tid, om utredning om förmånslåtarens död inte kan företas, men det är sannolikt att förmånslåtarens är död.

4 n §

Får en arbetstagare utöver rehabiliteringspenningen lön för samma tid, skall den del av rehabiliteringspenningen som svarar mot lönebeloppet betalas till arbetsgivaren.

 (4 mom. upphävs)

10 c §

När en pensionsanstalt eller pensionskyddcentralen behandlar ärenden som gäller skyldigheten att anordna pensionsskydd, pensionsansökan, pensionsrätt, pensionsbelopp och utbetalning av pension samt återkrav och därmed jämförbara ärenden som avses i denna lag skall den som ärendet gäller beredas möjlighet att bli hörd i ärendet, om detta för bevakandet av hans intresse är uppenbart nödvändigt. I övrigt iakttas vid behandlingen i tillämpliga delar de principer

10 c §

När en pensionsanstalt eller pensionskyddscentralen behandlar ärenden som gäller skyldigheten att ordna pensionsskydd, pensionsansökan, pensionsrätt, pensionsbelopp och utbetalning av pension samt återkrav och därmed jämförbara ärenden som avses i denna lag skall den som ärendet gäller beredas möjlighet att bli hörd i ärendet, om detta är uppenbart nödvändigt för bevakandet av hans intresse. *Talan för den som inte har fyllt 15 år förs i andra ärenden än*

Gällande lydelse

som uttrycks i 4, 6, 9—11, 16, 21, 23 och 24 §§ lagen om förvaltningsförfarande (598/82).

Föreslagen lydelse

sådana som gäller hans person av hans intressebevakare. I övrigt iakttas vid behandlingen i tillämpliga delar de principer som uttrycks i 4, 6, 9—11, 16, 16 a, 16 b, 21, 23 och 24 § lagen om förvaltningsförfarande (598/1982).

19 a §

Pension enligt denna lag får inte utan pensionsanstaltens samtycke överföras på någon annan. Ett avtal som avser pantsättning av pension är ogiltigt. Begravningsbidrag och annan kostnadsersättning som betalas enligt denna lag får inte mätas ut.

Pension eller del därav kan på anhållan av det organ som avses i 6 § 1 mom. socialvårdslagen (710/1982) betalas till organet för att användas för vården av pensionstagaren eller av den i vars uppehälle pensionstagaren enligt 30 § socialvårdslagen (710/82) är skyldig att delta. Angående utbetalning av pension till organet kan beslutas även till den del pensionen skall betalas retroaktivt, men organet får använda pensionen till ersättning av redan lämnat utkomststöd endast i det fall att det är fråga om förskott som avses i 38 § socialvårdslagen.

Har kommunen för en pensionsberättigad ordnat anstalts-, institutions- eller familjevård, skall pensionsanstalten, på yrkande av kommunen, till kommunen betala den pension som den pensionsberättigade har rätt till för den tid vården varar, för användning så som avses i 14 § lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992).

Har en arbetstagare fått arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller arbetsmarknadsstöd enligt lagen om arbetsmarknadsstöd för den tid för vilken honom beviljas pension retroaktivt, skall pensionsanstalten på yrkande av arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten utbetala den retroaktiva pensionen till arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten till den del pensionen motsvarar beloppet av den arbetslöshetsdagpenning eller det arbetsmarknadsstöd som utbetalts för samma tid.

Har en arbetstagare tillfälligt fått av folkpensionsanstalten utbetald pension enligt 45 § 2 mom. folkpensionslagen för den tid,

(upphävs)

19 a §

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

för vilken han på grund av besvär som avses i 21 § 1 eller 2 mom. beviljas pension retroaktivt, skall pensionsanstalten utbetala den retroaktiva pensionen till folkpensionsanstalten till den del pensionen motsvarar beloppet av pension som folkpensionsanstalten utbetalt till ett för stort belopp för samma tid.

I de fall som avses i 2—5 mom. utbetalas dock pensionen till det organ som avses i 2 mom. eller till kommunen, arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten endast under förutsättning att meddelandet om utbetalning av pensionen har gjorts till pensionsanstalten minst två veckor före den dag då pensionen skall utbetalas.

19 b §

Är en pensionsökande yngre än 18 år eller är han på grund av sjukdom eller av annan orsak oförmögen att själv ansöka om pension och saknar han förmyndare eller för ändamålet tillförordnad god man, kan en av pensionsanstalten godkänd nära anhörig eller annan person som huvudsakligen har hand om honom, i egenskap av intressebevakare föra hans talan i ärenden som gäller pension enligt denna lag. En pensionsökande som har fyllt 15 år kan dock ensam föra talan i ett pensionsärende som gäller pension vilken han intjänat genom eget arbete. Likaså kan han bestämma om sådan pension som han intjänat genom eget arbete, om inte något annat följer av denna lag.

Under de förutsättningar som stadgas i 1 mom. kan pensionsanstalten betala ut pension åt en nära anhörig till pensionstagaren eller åt en annan person.

Familjepension kan beviljas för viss tid, om utredning om förmånslåtarens död inte kan företas, men det är sannolikt att förmånslåtaren är död.

Om beloppet av en ålders- eller familjepension eller sådan full invalidpension, vars storlek inte har fastställts med tillämpning av 6 a §, före förrättandet av samordning som avses i 8 § understiger 2,50 mark i månaden, har pensionsanstalten rätt att betala ut pensionen som ett engångsbelopp, som beräknas enligt grunder som fastställs av social- och hälsovårdsministeriet. Den som fått engångsbetalning är därefter inte med anledning av samma pensionsfall berättigad till

19 b §

Om den person, vars förmån enligt denna lag det är fråga om, på grund av ålder, en skada, sjukdom eller av någon annan orsak är oförmögen att själv ansöka om förmånen eller att i övrigt sköta sina ärenden som gäller förmånen samt saknar personen i fråga intressebevakare, kan en av pensionsanstalten godkänd nära anhörig till personen eller någon annan som huvudsakligen har haft hand om personen på dennes vägnar föra talan i ärenden som gäller förmåner enligt denna lag.

En förmån enligt denna lag betalas till den förmånstagare till vilken den har beviljats, om inte något annat bestäms i lag. Angående betalning av en förmån till en omyndig eller till någon vars handlingsbehörighet är begränsad gäller i tillämpliga delar vad som bestäms i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999). En förmån till den som inte har fyllt 15 år betalas dock till hans intressebevakare.

En förmån enligt denna lag får inte utan pensionsanstaltens samtycke överföras på någon annan. Ett avtal som avser pantsättning av pension är ogiltigt. Begravningsbidrag och annan kostnadsersättning som betalas enligt denna lag får inte mätas ut.

Om beloppet av en ålderspension eller sådan full invalidpension, vars storlek inte har fastställts med tillämpning av 6 a §, före förrättandet av samordning som avses i 8 § understiger fem mark i månaden, kan pensionsanstalten betala ut pensionen som ett engångsbelopp. Som ett engångsbelopp kan

Gällande lydelse

pension på grundval av arbetsförhållanden på basis av vilka pension som motsvarar engångsbetalningen skulle ha utbetalts. Har för viss tid beviljad invalidpension utbetalts som ett engångsbelopp, kan pensionstagaren dock beviljas pension för den tid under vilken hans arbetsförmåga fortgår efter utgången av nämnda vissa tid. Det ovan nämnda beloppet justeras årligen vid ingången av januari månad enligt det indextal som fastställs för tillämpning av 1 meningens i 9 § 2 mom.

Föreslagen lydelse

pensionsanstalten likaså betala ut en familjepension eller en pension som understiger fem mark och som med stöd av rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen betalas från Finland till ett barn i form av skillnaden mellan de förmåner som barnet skulle ha rätt till från Finland och de förmåner som barnets bosättningsland har beviljat. Engångsbeloppet beräknas enligt grunder som fastställs av social- och hälsovårdsministeriet.

Den som fått engångsbetalning är därefter inte med anledning av samma pensionsfall berättigad till pension på grundval av de arbetsförhållanden som engångsbetalningen grundade sig på. Har för viss tid beviljad invalidpension utbetalts som ett engångsbelopp, kan pensionstagaren dock beviljas pension för den tid under vilken hans arbetsförmåga fortgår efter utgången av nämnda tid.

Det belopp som nämns i 4 mom. justeras årligen vid ingången av januari månad enligt det indextal som fastställs för tillämpning av första meningens i 9 § 2 mom.

19 c §

Har en pensionsanstalt beviljat en arbetstagare invalidpension retroaktivt och har arbetsgivaren för samma tid till honom utbetalt lön för sjukdomstiden, betalas pensionen för denna tid på ansökan till arbetsgivaren under förutsättning att arbetsgivarens ansökan inkommit till pensionsanstalten innan den pension som skall betalas retroaktivt har utgivits, likväl högst till det belopp som utbetalts i lön för samma tid. Pensionen utbetalas inte till arbetsgivaren till den del den på grund av 4 d § 4 mom. skall utges till sjukförsäkringsfonden, inte heller i det fall att arbetsgivaren med stöd av annan lag har fått ersättning för den lön som han utbetalt för sjukdomstiden.

19 c §

Har en pensionsanstalt beviljat en arbetstagare invalidpension eller rehabiliteringspenning retroaktivt och har arbetsgivaren för samma tid till honom utbetalt lön för sjukdomstiden, betalas pensionen eller rehabiliteringspenningen för denna tid på ansökan till arbetsgivaren, likväl högst till det belopp som utbetalts i lön för samma tid. Pensionen utbetalas inte till arbetsgivaren till den del den på grund av 4 d § 4 mom. skall utges till sjukförsäkringsfonden och pensionen eller rehabiliteringspenningen utbetalas inte heller till arbetsgivaren när arbetsgivaren med stöd av annan lag har fått ersättning för den lön som han utbetalt för sjukdomstiden.

Har en arbetstagare fått arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller arbetsmarknadsstöd enligt lagen om arbetsmarknadsstöd eller utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990) eller utbildningsdagpenning enligt lagen om stödjande av arbetslösas frivilliga studier (1402/1997)

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

för den tid för vilken honom beviljas pension retroaktivt, skall pensionsanstalten på yrkande av arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten utbetala den retroaktiva pensionen till arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten till den del pensionen motsvarar beloppet av arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsstöd, utbildningsstöd eller utbildningsdagpenning som har utbetalts för samma tid.

Har en arbetstagare tillfälligt fått av folkpensionsanstalten utbetald pension enligt 45 § 2 mom. folkpensionslagen för den tid, för vilken han på grund av besvär som avses i 21 § beviljas pension retroaktivt, skall pensionsanstalten utbetala den retroaktiva pensionen till folkpensionsanstalten till den del pensionen motsvarar beloppet av pension som pensionsanstalten utbetalt till ett för stort belopp för samma tid. Förfarandet kan vara detsamma, om arbetstagaren har fått pension enligt folkpensionslagen för den tid, för vilken pensionsanstalten i enlighet med 21 d § 2 mom. rättar eller i övrigt justerar beloppet av beviljad pension.

Har en arbetstagare fått utkomststöd enligt 23 § lagen om utkomststöd (1412/1997) i förskott, betalas pension eller en del därav som beviljas retroaktivt för samma tid eller på anhållan av det organ som avses i 6 § 1 mom. socialvårdslagen (710/1982) till organet för att ersätta redan lämnat utkomststöd.

Har kommunen för en pensionsberättigad ordnat anstalts-, institutions- eller familjevård, skall pensionsanstalten, på yrkande av kommunen, till kommunen betala den pension som den pensionsberättigade har rätt till för den tid vården varar, för användning så som avses i 14 § lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992).

Har en arbetsgivare fått studiepenning, vuxenstudiepenning eller bostadstillägg enligt lagen om studiestöd (65/1994) för den tid för vilken han retroaktivt beviljas annan pension än delinvalidpension, skall pensionsanstalten på yrkande av folkpensionsanstalten utbetala den retroaktiva pensionen till folkpensionsanstalten till den del pensionen motsvarar beloppet av studiestöd som har utbetalts för samma tid.

I de fall som avses i 1—6 mom. utbetalas dock pensionen till arbetsgivaren, arbetslöshetskassan, folkpensionsanstalten, det organ

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

som avses i 4 mom. eller kommunen endast under förutsättning att meddelandet om utbetalning av pensionen har gjorts till pensionsanstalten minst två veckor före den dag då pensionen skall utbetalas.

21 §

Vad 19 b § stadgar beträffande ansökan om pension gäller på motsvarande sätt vid sökande av ändring i en pensionsanstalts, pensionsskyddscentralens eller pensionsnämndens beslut.

Vad som i de två första meningarna i 10 c § 1 mom. föreskrivs om talan för den som ärendet gäller och intressebevakaren och skyldigheten att höra dem gäller på motsvarande sätt vid sökande av ändring.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Om förmånen när denna lag träder i kraft betalas till en förmyndare, vårdnadshavare eller god man eller någon annan person som pensionsanstalten godkänt eller någon annan instans, fortsätter utbetalningen av förmånen till denna person eller instans tills folkpensionsanstalten har fått ett meddelande om någon annan intressebevakare som har rätt att lyfta förmånstagarens förmån.

Lagens 19 b § 4 mom. och 19 c § 3 mom. tillämpas också på pension som har börjat innan lagen träder i kraft.

Det markbelopp som anges i 19 b § 4 mom. motsvarar det löneindexet som fastställts för 1966.

2.

Lag**om ändring av 13 a § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 9 februari 1962 om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962) 13 a §, sådan den lyder i lag /1999, som följer:

Gällande lydelse

13 a §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller dessutom i tillämpliga delar 1 § 6 och 7 mom., 3 § 2 mom., 3 a §, 4 § 1 och 5 mom., 4 a § 2—6 mom., 4 b—4 d, 4 f—4 h och 4 j—4 n §, 5 § 4 och 6 mom., 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c § och 12 §, 12 a § 4 och 5 mom., 13 a, 13 b och 14 §, 15 § 2 mom. samt 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 e, 22 och 23 § lagen om pension för arbetstagare.

Föreslagen lydelse

13 a §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller dessutom i tillämpliga delar 1 § 6 och 7 mom., 3 § 2 mom., 3 a §, 4 § 1 och 5 mom., 4 a § 2—6 mom., 4 b—4 d, 4 f—4 h och 4 j—4 n §, 5 § 4 och 6 mom., 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c och 12 §, 12 a § 4 och 5 mom., 13 a, 13 b och 14 §, 15 § 2 mom. samt 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 b—19 d, 20, 21, 21 a—21 e, 22 och 23 § lagen om pension för arbetstagare.

—————
Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.
—————

3.

Lag

om ändring av lagen om sjömanspensioner

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 26 januari 1956 om sjömanspensioner (72/1956) 21 §, 22 § 3 mom. samt 40 och 63 §,
 dessa lagrum sådana de lyder, 21 och 40 § i lag 880/1994, 22 § 3 mom. i lag 1346/1990 och 63 § delvis i lag 941/1988,
ändras 28 § 10 mom., 28 b § och 59 § 3 mom.,
 dessa lagrum sådana de lyder, 28 § 10 mom. i lag 1745/1995, 28 b § i lag 1169/1996 och 59 § 3 mom. i nämnda lag 880/1994, och
fogas till lagen nya 2 a och 28 c § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a §

När pensionskassan behandlar ärenden som gäller skyldigheten att ordna pensionskydd, pensionsansökan, pensionsrätt, pensionsbelopp och utbetalning av pension samt återkrav och därmed jämförbara ärenden som avses i denna lag skall den som ärendet gäller beredas möjlighet att bli hörd i ärendet, om detta är uppenbart nödvändigt för bevakandet av hans intresse. Talan för den som inte har fyllt 15 år förs i andra ärenden än sådana som gäller hans person av hans intressebevakare. I övrigt iakttas vid behandlingen i tillämpliga delar de principer som uttrycks i 4, 6, 9—11, 16, 16 a, 16 b, 21, 23 och 24 § lagen om förvaltningsförfarande (598/1982).

Anställda och styrelsemedlemmar i pensionskassan kan dock, utan hinder av 10 § 1 mom. 4 och 5 punkten lagen om förvaltningsförfarande, behandla ärenden som avser arbetsgivare som har anordnat pensionskydd i pensionskassan eller arbetstagare i anställning hos en sådan arbetsgivare.

21 §

Är en pensionssökande yngre än 18 år eller är han på grund av sjukdom eller av annan orsak oförmögen att själv ansöka om pension och saknar han förmyndare eller för ändamålet tillförordnad god man, kan en av pensionskassan godkänd nära anhörig eller

21 §

(upphävs)

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

annan person som huvudsakligen har hand om honom, i egenskap av intressebevakare föra hans talan i ärenden som gäller pension enligt denna lag. En pensionsökande som har fyllt 15 år kan dock ensam föra talan i ett pensionsärende som gäller pension vilken han intjänat genom eget arbete. Likaså kan han bestämma om sådan pension som han intjänat genom eget arbete, om inte något annat följer av denna lag.

Under ovan i 1 mom. stadgade förutsättningar kan pensionskassan betala ut pension även till en nära anhörig till pensionstagaren eller till en annan person.

22 §

I fråga om betalning av pension enligt denna lag i ett för allt iakttas i tillämpliga delar vad som stadgas i 19 b § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare.

22 §

(upphävs)

28 §

Utbetalas invaliditetspension enligt 22 § 3 mom. i ett för allt, skall på pensionen inte tillämpas vad denna paragraf stadgar.

Utbetalas invaliditetspension enligt 28 b § 4 mom. som ett engångsbelopp, skall på pensionen inte tillämpas vad denna paragraf föreskriver.

28 b §

Har en arbetstagare fått arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller arbetsmarknadsstöd enligt lagen om arbetsmarknadsstöd för den tid för vilken honom beviljas pension retroaktivt, skall pensionskassan på yrkande av arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten betala den retroaktiva pensionen till arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten till den del pensionen motsvarar beloppet av arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd som utbetalts för samma tid.

Om en arbetstagare tillfälligt fått av folkpensionsanstalten utbetald pension enligt 45 § 2 mom. folkpensionslagen för den tid, för vilken han på grund av besvär som avses i 59 § beviljas pension retroaktivt, skall pensionskassan utbetala den retroaktiva pensionen till folkpensionsanstalten till den del pensionen motsvarar beloppet av pension

28 b §

Om den person, vars förmån enligt denna lag det är fråga om, på grund av ålder, en skada, sjukdom eller av någon annan orsak är oförmögen att själv ansöka om förmånen eller att i övrigt sköta sina ärenden som gäller förmånen samt saknar personen i fråga en intressebevakare, kan en av pensionskassans godkänd nära anhörig till personen eller någon annan som huvudsakligen har hand om personen, på dennes vägnar föra talan i ärenden som gäller förmåner enligt denna lag.

En förmån enligt denna lag betalas till den förmånstagare till vilken den har beviljats, om inte något annat bestäms i lag. Angående betalning av en förmån till en omyndig eller till någon vars handlingsbehörighet är begränsad gäller i tillämpliga delar vad som bestäms i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999). En förmån till den som inte har

Gällande lydelse

som folkpensionsanstalten utbetalt till ett för stort belopp för samma tid.

Har kommunen för en pensionsberättigad ordnat anstalts-, institutions- eller familjevård, skall pensionskassan, på yrkande av kommunen till kommunen betala den pension som den pensionsberättigade har rätt till för den tid vården varar, för användning så som avses i 14 § lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992).

I de fall som avses i 1—3 mom. utbetalas dock pensionen till arbetslöshetskassan, folkpensionsanstalten eller kommunen endast under förutsättning att meddelandet om utbetalning av pensionen har gjorts till pensionskassan minst två veckor före den dag då pensionen skall utbetalas.

Föreslagen lydelse

fyllt 15 år betalas dock till hans intressebevakare.

En förmån enligt denna lag får inte utan pensionsanstaltens samtycke överföras på någon annan. Ett avtal som avser pantsättning av pension är ogiltigt. Begravningsbidrag och annan kostnadsersättning som betalas enligt denna lag får inte mätas ut.

I fråga om betalning av pension enligt denna lag som ett engångsbelopp iakttas i tillämpliga delar vad som bestäms i 19 b § 4—6 mom. lagen om pension för arbetstagarer.

28 c §

Har en arbetstagarer fått arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller arbetsmarknadsstöd enligt lagen om arbetsmarknadsstöd eller utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990) eller utbildningsdagpenning enligt lagen om stödjande av arbetslösas frivilliga studier (1402/1997) för den tid för vilken honom beviljas pension retroaktivt, skall pensionskassan på yrkande av arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten utbetala den retroaktiva pensionen till arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten till den del pensionen motsvarar beloppet av arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsstöd, utbildningsstöd eller utbildningsdagpenning som har utbetalts för samma tid.

Har en arbetstagarer tillfälligt fått av folkpensionsanstalten utbetald pension enligt 45 § 2 mom. folkpensionslagen för den tid, för vilken han på grund av besvär som avses i 59 § beviljas pension retroaktivt, skall pensionskassan utbetala den retroaktiva pensionen till folkpensionsanstalten till den del pensionen motsvarar beloppet av pension som pensionsanstalten utbetalt till ett för stort belopp för samma tid. Förfarandet kan vara detsamma, om arbetstagararen har fått pension enligt folkpensionslagen för den tid, för vilken pensionsanstalten i enlighet med 61 § 2 mom. rättar eller i övrigt justerar be-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

loppet av beviljad pension.

Har en arbetstagare fått utkomststöd enligt 23 § lagen om utkomststöd (1412/1997) i förskott, betalas pension eller en del därav som beviljas retroaktivt för samma tid på anhållan av det organ som avses i 6 § 1 mom. socialvårdslagen (710/1982) till organet för att ersätta redan lämnat utkomststöd.

Har kommunen för en pensionsberättigad ordnat anstalts-, institutions- eller familjevård, skall pensionskassan, på yrkande av kommunen, till kommunen betala den pension som den pensionsberättigade har rätt till för den tid vården varar, för användning så som avses i 14 § lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992).

Har en arbetsgivare fått studiepenning, vuxenstudiepenning eller bostadstillägg enligt lagen om studiestöd (65/1994) för den tid för vilken han retroaktivt beviljas annan pension än delinvaliditetspension, skall pensionskassan på yrkande av folkpensionsanstalten utbetala den retroaktiva pensionen till folkpensionsanstalten till den del pensionen motsvarar beloppet av studiestöd som har utbetalts för samma tid.

I de fall som avses i 1—5 mom. utbetalas dock pensionen till arbetslöshetskassan, folkpensionsanstalten, det organ som avses i 3 mom. eller kommunen endast under förutsättning att meddelandet om utbetalning av pensionen har gjorts till pensionskassan minst två veckor före den dag då pensionen skall utbetalas.

40 §

När pensionskassan behandlar ärenden som gäller skyldigheten att anordna pensionskydd, pensionsansökan, pensionsrätt, pensionsbelopp och utbetalning av pension samt återkrav och därmed jämförbara ärenden som avses i denna lag skall den som ärendet gäller beredas möjlighet att bli hörd i ärendet, om detta för bevakandet av hans intresse är uppenbart nödvändigt. I övrigt iakttas vid behandlingen i tillämpliga delar de principer som uttrycks i 4, 6, 9—11, 16, 21, 23 och 24 §§ lagen om förvaltningsförfarande (598/82).

40 §

(upphävs)

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

59 §

Vad 21 § stadgar beträffande ansökan om pension gäller på motsvarande sätt vid sökande av ändring i pensionskassans eller pensionsnämndens beslut.

Vad som i de två första meningarna i 2 a § 1 mom. föreskrivs om talan för den som ärendet gäller och intressebevakaren och skyldigheten att höra dem gäller på motsvarande sätt vid sökande av ändring.

63 §

Pension enligt denna lag får inte överföras på någon annan. Begravningsbidrag och annan kostnadsersättning som betalas enligt denna lag får inte mätas ut.

På framställning av vederbörande socialnämnd må pensionskassans styrelse dock förordna, att pension eller del därav skall utbetalas till socialnämnden att användas för vård av pensionstagaren.

63 §

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Om förmånen när denna lag träder i kraft betalas till en förmyndare, vårdnadshavare eller god man eller någon annan person som pensionskassan godkänt eller någon annan instans, fortsätter utbetalningen av förmånen till denna person eller instans tills pensionskassan har fått ett meddelande om någon annan intressebevakare som har rätt att lyfta förmånstagarens förmån.

Lagens 28 c § 2 mom. tillämpas också på pension som har börjat innan lagen träder i kraft.

4.

Lag**om ändring av lagen om pension för företagare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för företagare (468/1969) 2 § 2 mom., 7 § 4 mom., 12 § och 17 § 1 mom.,
dessa lagrum sådana de lyder, 2 § 2 mom., 7 § 4 mom. och 12 § i lag 1002/1997 och 17 § 1 mom. i lag 225/1998, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 §

I 1 mom. nämnd försäkring får upptas retroaktivt för det löpande kalenderåret och de fem närmast föregående kalenderåren. Försäkring får inte upptas efter företagarens död, om inte pensionsskyddscentralen på ansökan av en delägare i dödsboet av särskilda skäl beslutar annat.

I 1 mom. nämnd försäkring får upptas retroaktivt för det löpande kalenderåret och de tre närmast föregående kalenderåren. Försäkring får dock inte upptas efter företagarens död, om inte pensionsskyddscentralen på ansökan av en delägare i dödsboet av särskilda skäl beslutar annat.

7 §

Den pensionsgrundande arbetsinkomsten erhålls genom att de fastställda och enligt 9 § lagen om pension för arbetstagare justerade arbetsinkomsternas sammanlagda belopp divideras med motsvarande tid. Om pensionsanstaltens rätt till försäkringspremie har förverkats enligt 12 § 5 mom., sänks den pensionsgrundande arbetsinkomsten för det kalenderår för vilket försäkringspremien har preskriberats med beaktande av de utestående försäkringspremierna enligt vad som bestäms närmare genom förordning. Har för företagaren fastställts arbetsinkomst för tiden efter det att han har fyllt 23 år, skall vid fastställandet av den pensionsgrundande arbetsinkomsten inte beaktas arbetsinkomsterna före nämnda ålder och inte heller motsvarande tid.

Den pensionsgrundande arbetsinkomsten erhålls genom att de fastställda och enligt 9 § lagen om pension för arbetstagare justerade arbetsinkomsternas sammanlagda belopp divideras med motsvarande tid. Om pensionsantaltens rätt till försäkringspremie har förverkats enligt 12 § 6 mom., sänks den pensionsgrundande arbetsinkomsten för det kalenderår för vilket försäkringspremien har preskriberats med beaktande av de utestående försäkringspremierna enligt vad som bestäms närmare genom förordning. Har för företagaren fastställts arbetsinkomst för tiden efter det att han har fyllt 23 år, skall vid fastställandet av den pensionsgrundande arbetsinkomsten inte beaktas arbetsinkomsterna före nämnda ålder och inte heller motsvarande tid.

Gällande lydelse

12 §

Har företagaren försummat att uppta försäkring enligt denna lag och avhjälpes han inte på anmodan försummelsen inom av pensionsskyddscentralen utsatt skälig tid, upptar pensionsskyddscentralen försäkring på företagarens vägnar (*tvångsförsäkring*). Pensionsanstalten fastställer härvid företagarens arbetsinkomst på grundval av anskaffad utredning eller, om sådan saknas, enligt uppskattning och uppbär försäkringspremien, som pensionsanstalten kan höja till högst dubbelt belopp för tiden för försummelsen. Närmare anvisningar om påförande av förhöjning ges av pensionsskyddscentralen.

Om företagaren försummat att betala försäkringspremien, har pensionsanstalten rätt att för dröjsmålstiden uppbära en årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen (633/1982).

Vid försummelse som avses i 1 mom. får arbetsinkomst inte fastställas retroaktivt för längre tid än för det löpande kalenderåret och de två närmast föregående kalenderåren. Har försäkringsskyldigheten försumrats för tid, som föregår denna tid, är rätten till pension enligt denna lag till denna del förverkad. *På företagarens anmälan kan pensionsanstalten dock fastställa företagarens arbetsinkomst för de tre kalenderår som föregår ovan nämnda kalenderår. Försäkringen träder i kraft för nämnda tid endast om företagaren betalar den försäkringspremie som på grundval av arbetsinkomsten fastställts för denna tid inom sex månader efter det att beslutet om fastställande av arbetsinkomsten meddelats.*

Om företagaren är tvångsförsäkrad, tillämpas inte 9 § 2 mom. på honom.

Försäkringspremien skall uppbäras hos den betalningsskyldige senast inom de fem kalenderår som omedelbart följer efter det år under vilket den har påförts. I annat fall förverkas rätten till premien. Pensionstagarens utestående försäkringspremier kan dras av från pensionen enligt vad som närmare bestäms genom förordning.

Föreslagen lydelse

12 §

Har företagaren försummat att uppta försäkring enligt denna lag och avhjälpes han inte på anmodan försummelsen inom av pensionsskyddscentralen utsatt skälig tid, upptar pensionsskyddscentralen försäkring på företagarens vägnar (*tvångsförsäkring*). Pensionsanstalten fastställer härvid företagarens arbetsinkomst på grundval av anskaffad utredning eller, om sådan saknas, enligt uppskattning och uppbär försäkringspremien.

Vid försummelse som avses i 1 mom. *fastställs arbetsinkomsten från det att företagarens verksamhet enligt denna lag började. Arbetsinkomsten fastställs emellertid inte retroaktivt för längre tid än för det löpande kalenderåret och de tre närmast föregående kalenderåren.* Har försäkringsskyldigheten försumrats för tid, som föregår denna tid, är rätten till pension enligt denna lag till denna del förverkad.

Om företagaren är tvångsförsäkrad, tillämpas inte 9 § 2 mom. på honom.

Pensionsanstalten kan höja *försäkringspremien för en företagare som försummat sin försäkringsskyldighet* till högst dubbelt belopp för tiden för försummelsen. Närmare anvisningar om påförande av förhöjning ges av pensionsskyddscentralen.

Om företagaren försummat att betala försäkringspremien, har pensionsanstalten rätt att för dröjsmålstiden uppbära en årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen (633/1982).

Försäkringspremien skall uppbäras hos den betalningsskyldige senast inom de fem kalenderår som omedelbart följer efter det år under vilket den har påförts. I annat fall förverkas rätten till premien. Pensionstagarens utestående försäkringspremier kan dras av från pensionen enligt vad som närmare bestäms genom förordning.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

Om inte något annat följer av denna lag gäller dessutom i tillämpliga delar 2 § 2 mom., 3 § 1 och 2 mom., 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §, 5 § 1 mom., 2 mom. 1 punkten, 3, 4 och 6 mom., 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10 och 10 c §, 11 § 1 och 2 mom., 12 § 1 mom. 5 punkten och 4 mom. samt 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 e, 20, 21, 21 a—21 e och 22 § lagen om pension för arbetstagare.

17 §

Om inte något annat följer av denna lag gäller dessutom i tillämpliga delar 2 § 2 mom., 3 § 1 och 2 mom., 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §, 5 § 1 mom., 2 mom. 1 punkten, 3, 4 och 6 mom., 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10 och 10 c §, 11 § 1 och 2 mom., 12 § 1 mom. 5 punkten och 4 mom. samt 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 b—19 e, 20, 21, 21 a—21 e och 22 § lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Lagens 2 § 2 mom. tillämpas på försäkringar beträffande vilka ansökningarna anhängiggörs efter att lagen har trätt i kraft.

Lagens 12 § 2 mom. tillämpas på beslut om fastställande av arbetsinkomst, vilket meddelas på grundval av ett beslut om tvångsförsäkring som pensionsmyndigheten har meddelat efter att lagen har trätt i kraft.

5.

Lag

om ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/1969) 3 § 2 mom., 8 i § 1 mom., 12 § och 19 § 1 och 3 mom.,

dess lagrum sådana de lyder, 3 § 2 mom. och 8 i § 1 mom. i lag 1003/1997 och 12 § i sistnämnda lag och i lag 913/1981 samt 19 § 1 mom. i lag 224/1998 och 3 mom. i lag 751/1974, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

I 1 mom. nämnd försäkring får upptas retroaktivt för det löpande kalenderåret och de fem närmast föregående kalenderåren. För-

I 1 mom. nämnd försäkring får upptas retroaktivt för det löpande kalenderåret och de tre närmast föregående kalenderåren. Försäk-

Gällande lydelse

säkring får inte upptas efter företagarens död, om inte lantbruksföretagarnas pensionsanstalt på ansökan av en delägare i dödsboet av särskilda skäl beslutar annat.

8 i §

Den pensionsgrundande arbetsinkomsten erhålls genom att de fastställda och enligt 9 § lagen om pension för arbetstagare justerade arbetsinkomsternas sammanlagda belopp divideras med motsvarande tid. Om pensionsanstaltens rätt till försäkringspremie har förverkats enligt 12 § 4 mom., sänks den pensionsgrundande arbetsinkomsten för det kalenderår för vilket försäkringspremien har preskriberats med beaktande av den utestående försäkringspremien enligt vad som bestäms närmare genom förordning.

12 §

Har lantbruksföretagaren försummat att uppta försäkring enligt denna lag och avhjälpas han inte på anmodan försummelsen inom av lantbruksföretagarnas pensionsanstalt utsatt skälig tid, fastställer *lantbruksföretagarnas* pensionsanstalt arbetsinkomsten på grundval av utredning som den anskaffat eller, om sådan saknas, enligt uppskattning och uppbär försäkringspremien (*tvångsförsäkring*). Pensionsanstalten kan höja försäkringspremien till högst dubbelt belopp för tiden för försummelsen.

Om lantbruksföretagaren försummat att betala försäkringspremien, har pensionsanstalten rätt att för dröjsmålstiden uppbära en årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen (633/1982).

Vid försummelse som avses i 1 mom. får arbetsinkomsten inte fastställas retroaktivt för längre tid än för det löpande kalenderåret och de två närmast föregående kalenderåren. Har försäkringsskyldigheten försumrats för tid, som föregår denna tid, är rätten till pension enligt denna lag till denna del förverkad. *På lantbruksföretagarens anmälan kan pensionsanstalten dock fastställa arbetsinkomsten för de tre kalenderår som föregår ovan nämnda kalenderår. Försäkringen träder i kraft för nämnda tid endast om lant-*

Föreslagen lydelse

ring får inte upptas efter företagarens död, om inte lantbruksföretagarnas pensionsanstalt på ansökan av en delägare i dödsboet av särskilda skäl beslutar annat.

8 i §

Den pensionsgrundande arbetsinkomsten erhålls genom att de fastställda och enligt 9 § lagen om pension för arbetstagare justerade arbetsinkomsternas sammanlagda belopp divideras med motsvarande tid. Om pensionsantaltens rätt till försäkringspremie har förverkats enligt 12 § 5 mom., sänks den pensionsgrundande arbetsinkomsten för det kalenderår för vilket försäkringspremien har preskriberats med beaktande av de utestående försäkringspremierna enligt vad som bestäms närmare genom förordning.

12 §

Har lantbruksföretagaren försummat att uppta försäkring enligt denna lag och avhjälpas han inte på anmodan försummelsen inom av lantbruksföretagarnas pensionsanstalt utsatt skälig tid, fastställer *pensionsanstalten* arbetsinkomsten på grundval av utredning som den anskaffat eller, om sådan saknas, enligt uppskattning och uppbär försäkringspremien (*tvångsförsäkring*).

Vid försummelse som avses i 1 mom. *fastställs arbetsinkomsten från det att lantbruksföretagarverksamheten enligt denna lag började.* Arbetsinkomsten fastställs *emellertid* inte retroaktivt för längre tid än för det löpande kalenderåret och de *tre* närmast föregående kalenderåren. Har försäkringsskyldigheten försumrats för tid, som föregår denna tid, är rätten till pension enligt denna lag till denna del förverkad.

Pensionsanstalten kan höja försäkringspremien *för en lantbruksföretagare som försummat sin försäkringsskyldighet* till högst dubbelt belopp för tiden för försummelsen.

Om lantbruksföretagaren försummat att betala försäkringspremien, har pensionsanstalten rätt att för dröjsmålstiden uppbära en årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen (633/1982).

Försäkringspremien skall uppbäras hos den

Gällande lydelse

bruksföretagaren betalar den försäkringspremie som på grundval av arbetsinkomsten fastställts för denna tid inom sex månader efter det att beslutet om fastställande av arbetsinkomsten meddelats.

Försäkringspremien skall uppbäras hos den betalningsskyldige senast inom de fem kalenderår som omedelbart följer efter det år under vilket den har påförts. I annat fall förverkas rätten till premien. Från pensionen kan i enlighet med vad som närmare bestäms genom förordning avdras pensionstagens utestående försäkringspremier enligt denna lag och enligt lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (1026/1981).

Då lantbruksföretagare ansöker om ovan i 4 § 1 mom. avsedd befrielse från försäkringsskyldighet eller i 15 § 1 mom. avsedd ändring, kan pensionsanstalten avbryta uppbörden av försäkringspremie till dess ansökningen om befrielse eller ändring har behandlats. Då lantbruksföretagare ansöker om invalidpension kan pensionsanstalten likaså avbryta uppbörden till dess ärendet avgjorts.

19 §

Om inte något annat följer av denna lag gäller dessutom i tillämpliga delar 2 § 2 mom., 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §, 5 § 1 mom., 2 mom. 1 punkten, 3, 4 och 6 mom., 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a och 10 c §, 11 § 1 och 2 mom., 12 § 1 mom. 5 punkten samt 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 e, 20, 21, 21 a—21 e och 22 § lagen om pension för arbetstagare.

Vid tillämpningen av stadgandena i 8 § 1 och 5 mom. lagen om pension för arbetstagare skall pension enligt denna lag likställas med pension enligt lagen om pension för arbetstagare och pensionsgrundande arbetsinkomst enligt denna lag beaktas vid valet av den i nämnda stadganden förutsatta högsta pensionsgrundande lönen. *Såsom lantbruksföretagares pensionsgrundande arbetsinkomst enligt denna lag anses härvid likväl minst 6 000 mark om året.*

Föreslagen lydelse

betalningsskyldige senast inom de fem kalenderår som omedelbart följer efter det år under vilket den har påförts. I annat fall förverkas rätten till premien. Från pensionen kan i enlighet med vad som närmare bestäms genom förordning avdras pensionstagens utestående försäkringspremier enligt denna lag och enligt lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (1026/1981).

Då lantbruksföretagare ansöker om ovan i 4 § 1 mom. avsedd befrielse från försäkringsskyldigheten eller i 15 § 1 mom. avsedd ändring, kan pensionsanstalten avbryta uppbörden av försäkringspremie till dess ansökningen om befrielse eller ändring har behandlats. Då lantbruksföretagare ansöker om invalidpension kan pensionsanstalten likaså avbryta uppbörden till dess ärendet avgjorts.

19 §

Om inte något annat följer av denna lag gäller dessutom i tillämpliga delar 2 § 2 mom., 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §, 5 § 1 mom., 2 mom. 1 punkten, 3, 4 och 6 mom., 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a och 10 c §, 11 § 1 och 2 mom., 12 § 1 mom. 5 punkten samt 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 b—19 e, 20, 21, 21 a—21 e och 22 § lagen om pension för arbetstagare.

Vid tillämpningen av *bestämmelserna* i 8 § 1 och 5 mom. lagen om pension för arbetstagare skall pension enligt denna lag likställas med pension enligt lagen om pension för arbetstagare och pensionsgrundande arbetsinkomst enligt denna lag beaktas vid valet av den i nämnda *bestämmelser* förutsatta högsta pensionsgrundande lönen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000. Lagens 3 § 2 mom. tillämpas på försäk-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ringar beträffande vilka ansökningarna anhängiggörs efter att lagen har trätt i kraft.

Lagens 12 § 2 mom. tillämpas på beslut om tvångsförsäkring som meddelats efter ikraftträdandet.

Lagens 19 § 3 mom. tillämpas på pension där pensionsfallet har inträffat efter att denna lag har trätt i kraft.

6.

Lag

om ändring av 24 § lagen om avträdelsepension

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 4 januari 1974 om avträdelsepension (16/1974) 24 § 1 mom., sådant det lyder i lag 885/1994, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

24 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller för avträdelsepension i tillämpliga delar dessutom 9, 10 c, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 e och 22 §§ lagen om pension för arbetstagare samt 16—18 §§ och 19 § 4 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

24 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller för avträdelsepension i tillämpliga delar dessutom 9, 10 c, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 b—19 d, 20, 21, 21 a—21 e och 22 § lagen om pension för arbetstagare samt 16—18 § och 19 § 4 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

7.

Lag

om ändring av 43 § lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 28 december 1990 om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/1990) 43 § 1 mom., sådant det lyder i lag 883/1994, som följer:

Gällande lydelse

43 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller för generationsväxlingspension i tillämpliga delar dessutom 8 g, 9, 9 a och 10 c §§, 12 § 1 mom. 5 punkten, 16 §, 17 § 2 och 3 mom., 17 a §, 18 § 2 och 3 mom., 19 a §, 19 b § 1 och 2 mom. samt 19 d, 20, 21 och 21 a—21 e §§ lagen om pension för arbetstagare samt 16 och 17 §§ samt 19 § 5 och 6 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

Föreslagen lydelse

43 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller för generationsväxlingspension i tillämpliga delar dessutom 8 g, 9, 9 a och 10 c §, 12 § 1 mom. 5 punkten, 16 §, 17 § 2 och 3 mom., 17 a §, 18 § 2 och 3 mom., 19 b § 1—3 mom. samt 19 c § 2—7 mom., 19 d, 20, 21 och 21 a—21 e § lagen om pension för arbetstagare samt 16 och 17 § och 19 § 5—7 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

8.

Lag

om ändring av 37 § lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 18 december 1992 om avträdelseersättning för lantbruksföretagare
(1330/1992) 37 § 1 mom., sådant det lyder i lag 884/1994, som följer:

Gällande lydelse

37 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller för avträdelseersättning i tillämpliga delar dessutom 9, 9 a och 10 c §§, 12 § 1 mom. 5 punkten, 16 §, 17 § 2 och 3 mom., 17 a §, 18 § 2 och 3 mom., 19 a §, 19 b § 1 och 2 mom. samt 19 d, 20, 21 och 21 a—21 e §§ lagen om pension för arbetstagare samt 16—18 §§ och 19 § 5 och 6 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

Föreslagen lydelse

37 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller för avträdelseersättning i tillämpliga delar dessutom 9, 9 a och 10 c §, 12 § 1 mom. 5 punkten, 16 §, 17 § 2 och 3 mom., 17 a §, 18 § 2 och 3 mom., 19 b § 1—3 mom. samt 19 c § 2—7 mom., 19 d, 20, 21 och 21 a—21 e § lagen om pension för arbetstagare samt 16—18 § och 19 § 5—7 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

9.

Lag**om ändring av 40 § lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 16 december 1994 om avträdelsestöd för lantbruksföretagare
(1293/1994) 40 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

40 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller för avträdelsestödet i tillämpliga delar 8 g §, 9 och 9 a §§, 12 § 1 mom. 5 punkten, 16 §, 17 § 2 och 3 mom., 17 a §, 18 § 2 och 3 mom., 19 a §, 19 b § 1 och 2 mom. samt 19 d, 20, 21 och 21 a—21 e §§ lagen om pension för arbetstagare och 16—18 §§ samt 19 § 5 och 6 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

Föreslagen lydelse

40 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller för avträdelsestödet i tillämpliga delar 8 g, 9, 9 a och 10 c §, 12 § 1 mom. 5 punkten, 16 §, 17 § 2 och 3 mom., 17 a §, 18 § 2 och 3 mom., 19 b § 1—3 mom. samt 19 c § 2—7 mom., 19 d, 20, 21 och 21 a—21 e § lagen om pension för arbetstagare samt 16—18 § och 19 § 5—7 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.